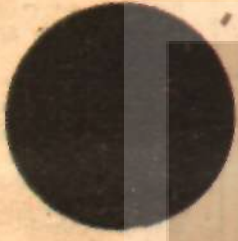

ANIT

Haftalık Dergi • 11 Kasım 1969 • Sayı 150 • 125 Kuruş

**TİP'i sosyalist
kılmak için**

**MUSTAFA
KEMAL'İN
DEVLETÇİLİK
ANLAYIŞI**

AYBAR YÖNETİMİ DÜŞÜRÜLMELİDİR

HAFTANIN NOTLARI

Fethiye'de TİP bildirisi

■ TİP Genel Başkanı Aybar'ın seçimlerden sonra da partinin çıkamazından dolayı sorumluluk duymaması ve kendisine karşı sosyalistleri suçlamaya devam etmesi üzerine TİP Fethiye İlçe Yönetim Kurulu adına Erol Kaynak bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride şöyle denilmektedir: «Partimizin üst kademelerinde yöneticiler, oportünizmin bataklığına düşerek, bilimin aydınlık yolundan uzaklaşmış ve halkımızın yürüttüğü antiemperyalist ve demokratik mücadelenin gerisinde kalmışlardır. Seçim sonrası genel merkezce gönderilen genelge, bir durum tesbiti ve bir önerge olmaktan çok, küçük burjuva dar görüşlülüğünün açık bir belgesidir. Düşüncemiz odur ki, Amerikan emperyalizmi ve onun yerli ortağı iktidarın karşısında kurtuluş mücadelesi vermekte olan halkımız ve devrimci örgütler bir dayanışma içindedirler. Partimizin taşra örgütleri ve geniş halk kitleleri ile gevşeyen bağlarının kuvvetlendirilmesi ve doğru devrimci mücadelemizde öncü yerini alabilmesi için en kısa zamanda ilçe, il ve genel kurul toplantıları yapılmalıdır.»

Sükan'ın Raporu

Sükan'ın hazırlattığı, «çok gizli» kaydını taşıyan ve tüm anayasa hükümlerinin hiçe sayılarak «aşırı solcu»ların nasıl takip edildiğini ifade eden bir rapor Milliyet Gazetesi'nde açıklanmıştır. Sükan, bu raporla ilgili açıklamasında «aşırı sol» a Paris'ten, Prag'tan ve Sofya'dan talimatlar gelmekte olduğunu ileri sürmüştür. Buna rağmen suçluların neden yakalanmadığını açıklamayan Sükan, elindeki bilgileri Yargıtay başsavcılığına verdiğini söylemekle yetinmiştir. Sükan'ın açıklamaları, anayasa ihlalinin açık belgesidir ve herhalde bu fiillerin hesabı da bir gün Sükan ile birlikte Demirel iktidarından da sorulmak gerektir.

ABD Bayrağı yakıldı

■ İstanbul Teknik Üniversitesi'nin bu yıl «Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi» olarak öğrenime açılan eski Maçka Yüksek Teknik Okulu'nun açılışında, öğrenciler bir tören düzenlemişler ve tören sırasında Amerikan bayrağını yakmışlardır. Törenin yapılacağı salonun dekanlık tarafından verilmemesi üzerine kapıyı zorlayarak içeri giren gençler karatahtaya «Ya İstiklal, Ya Ölümler» yazmışlar ve konuşmalarında «tam bağımsız ve demokratik üniversite» kuruluncaya kadar mücadeleye devam edeceklerini ifade etmişlerdir. Sonra Samsun'da Türk bayrağının Amerikalılar tarafından yırtılmasını protesto etmek üzere, ortaya çıkarılan bir Amerikan bayrağını da yırtarak yakmışlardır.

Kıyım'ın son örneği

■ Öğretmenlik görevi süresince uğradığı baskıları ve kanunsuz işlemleri geçen sayımızda açıklayan ve bakanlığın bu işlemlerinden dolayı geçirdiği sinir krizi yüzünden halen psikiyatri kliniğinde yatmakta olan öğretmen-yazar Behzat Ay, şimdi de Milli Eğitim Bakanlığı'nın kararıyla Van'a tayin edilmiştir. Bundan önce Erzincan il'inde görevli olan ve yönetmelik gereğince İstanbul'a tayin edilmesi gereken Behzat Ay'ın bu son tayini, öğretmen kıyımının yeni bir örneğidir.

Saldırıya devam!

■ ABD Savunma Bakanı Melvin Laird, Los Angeles Ticaret Odası'nda yaptığı konuşmada, Amerika'nın saldırgan militarist politikasını 1970'de de sürdüreceğini ifade etmekten kaçınmamış, «ABD'nin yeni tip silahlar geliştirerek Sovyetler Birliği'ne olan teknolojik üstünlüğünü muhafaza etmesi zorunludur» demiştir. Bakanın açıklaması, Nixon yönetiminin, silah ticaretinden servetler vuran «asker - sanayici kompleksine» teslimiyetinin ifadesidir. Pentagonizm'in Amerika'daki nüfuzu üzerindeki bir inceleme 12 - 13. sayfalarımızdadır. Öte yandan, New York Times Gazetesi de, Amerikan kara kuvvetlerinin elinde 20 bin «ezelirli mermi» bulunduğunu belirttikten, Amerika'nın vahşetini belgelemiştir.

Adliyede Gösteri

■ «Polise karşı koymak, dekan hakaret ve silah bulundurma» iddialarıyla tutuklanan devrimci öğrenci lideri Deniz Gezmiş'in yargılanmasına 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edilmektedir. Tanık olarak dinlenen Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Orhan Aldıkaçtı eski öğrencisini suçlamaktan çekinmemiştir. Gezmiş'in tahliye isteginin yine reddedildiği duruşmadan sonra devrimci öğrenciler Gezmiş'i omuzlarına almışlar ve «Kahrolsun Amerika» diye bağırarak Adliye'ye gitmişlerdir. Aynı gün Beşiktaş Özel İsk Mühendislik ve Mimarlık Okulu'ndaki öğrenciler arasında genç sosyalist Mehmet Cantekin'i öldürmekten şüphelenen öğrenciler de yargılanmış ve bunların duruşmasını izlemeye gelen muhaddesatçılar da, «Müslüman Türkiye», «Kahrolsun Komünistler» diye bağırarak Adliye'ye gitmişlerdir. Bu nedenle Adliye karşılığı gösterilere sahne olmuş, öğrencilerin tahriklerine rağmen herhangi bir çatışma çıkmasına meydan verilmemiştir.

Kürsat'ın borcu

■ Eski Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürsat'ın 1967 yılında usulsuz ihale ile bir matbaada 1 milyon 100 bin lira baskı yaptırdığı Papa Brosürü için ödeme yapılmaması yolundaki Sayıştay kararının aksine, Maliye Bakanlığı bu broşür için devlet bütçesinden para ödenmesine karar vermiştir. Sayıştay kararından sonra Başbakanlığa durumun Kürsat tarafından iftihar ettirilmesi üzerine, konunun Maliye Bakanlığı'na havale edildiği ve Kürsat zamanında Bakanlıkca alınan bu kararın Başbakanlığa bildirildiği, Papa broşürü dosyasının Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi'nde incelendiği ifade edilmektedir. Maliye Bakanlığı kararını bu daire de uygun gördüğü takdirde Kürsat'ın ödemesi gereken 1 milyon 100 bin lira, fakir halkın kesesinden çıkmış olacaktır.

Çin alınacak mı?

■ Çin Halk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler'e kabulü ile ilgili geleneksel görüşmeler başlamıştır. Gözlemlere göre, görüşmelerin sonucu şimdiden bellidir. Çin Halk Cumhuriyeti, Birleşik Amerika ve onun dümensuyunda seyreden bendeleri tarafından, Sovyetler Birliği ve sosyalist doğu ülkeleriyle bazı batılı ülkelere desteklerine rağmen, bir kez daha uluslararası örgütün dışında bırakılacaktır. Bununla birlikte, gözlemler, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler'e kabul edilmesini isteyen ülkelerin her yıl biraz daha arttığını belirtmektedir. Birleşik Amerika'nın, her üç kişiden birinin Çin'i olduğu bir dünyada, uluslararası örgüt Çin Halk Cumhuriyeti'ne kapalı tutmakta bu kez de başarı sağlaması, bizzat örgütün varlığına kasdetmek anlamına gelecektir.

Sendika bürokrasisine hayır!

Maltepe Cevizli ve Cibali sigara fabrikalarında çalışan 80 işçi, bağlı bulundukları «Tüm Gıda İş» Sendikası ile «Tütün Müskirat Gıda ve Yardımcı İşçi Sendikaları Federasyonu»nın binalarını işgal etmişler, başkan ve yürütme kurulu üyelerini uzaklaştırmışlardır. Ancak polis işçileri yakapaça dışarı atmasından sonra sendika ve federasyon binaları boşaltılabilmektedir. İşgalci işçiler, başkan ve yürütme kurulu üyelerinin işçi lehine hiçbir çalışmada bulunmadıklarını, kendilerini işverene sattıklarını belirtmişler ve «Bunlar 1947 yılından beri sendikada çalışmaktadırlar. İşçinin arasından kopmuş, onların dertlerini aldıkları 5 bin lira maaşla unutmışlardır. Bizi satmak için kongre geçirtirilmişlerdir. Öte yandan Yedikule'deki Gabriel Gabrielloğlu Mensucat Fabrikası'nın işçileri, ücretlerinin haziran ayından beri ödenmemesini protesto etmek üzere Vilayet'e yürümüşlerdir. İki yıl önce yapılan toplu sözleşmeden sonra 120 işçiyi işten çıkaran ve bu işçilerin tazminat davası açmalarından sonra hakkında tedbir kararı alınan işverenin şimdi de yeni işçilerinin haklarını vermediği tesbit edilmiştir. 89 işçi, haklarını almaya kadar direnişi sürdüreceklerini söylemişlerdir.

Köylüler tahrip etti

■ Kula İlçesi'nin Sarıağlar Köyü halkı, sekiz ay önceki depremden sonra inşa edilen konutların oturulamayacak kadar kötü olması ve yolsuzluk yapılması üzerine yeni evleri, köy yolunu tahrip etmişler, dezerleri de çalışmaz hale getirmişlerdir. Jandarma kordonu altında bulunan köyde, olayların elebaşısı olduğu ileri sürülen İmam Mehmet Başak ile 7 kişi adliyeye verilmişse de, sonradan serbest bırakılmışlardır. Daha önce Ankara'ya bir heyet göndererek yolsuzluğu ilgililere bildirdikleri halde müsbet bir cevap alamayan köylülerin fiili davranışları üzerine, müfeteah bir otomobille Kula'ya kaçmıştır.

Uç gazete birleşti

■ Ankara'da devrimci mücadeleye katkıda bulunmak üzere aylardan beri yayınlanmakta olan «İşçi Birliği», «Köylü Birliği» ve «Proleter» gazetelerinin birleştirilerek aralık ayından sonra tek bir gazete halinde yayınlanması kararlaştırılmıştır. Daha güçlenmiş olarak yayınlanacak olan bu yeni gazetenin amacının, «geniş halk yığınlarının emperyalizme ve kapitalizme karşı işçi sınıfının öncülüğünde mücadelelerine hizmet etmek» olduğu ifade edilmekte, bu ilke ve amaçlara katılan tüm devrimciler, açılan kampanyaya katılmaya çağırılmaktadır.

Devrimin 52. Yılı

■ Sovyet Devrimi'nin 52. yıldönümü Moskova'da yapılan büyük bir törenle kutlanmıştır. Bu münasebetle Kızıl Meydan'da düzenlenen geçit töreni sırasında, bilim ve teknoloji alanında sivrilmiş kişilere de ödülleri dağıtılmıştır. Bu yıl devlet bilim ödülü, Moskova'da 530 metre yüksekliğindeki Televizyon Kulesi'ni inşa edenlere verilmiştir. Askeri törenden sonra Sovyet halkı Lenin Mozolesi'nin önünde yürüyüş yapmıştır. Öte yandan, Cumhurbaşkanı Sunay'ın Sovyet Rusya'ya yapacağı ziyaretin programı da açıklanmıştır. Sunay'ın gezisi 12 Kasım Çarşamba günü başlayacak ve 10 gün sürecektir.

Halkevleri'nin hizmeti I

■ Ankara'da Spor Sarayı'nda Halkevleri yararına bir gece düzenlenmiştir. Gecenin düzenleyicilerinin başında, «Millî Cephesinin mutemed liderlerinden Halkevleri Genel Başkanı Tabii Senatör Kadri Kaplan bulunmaktadır. «Millî Cephe'ye dahil örgütün düzenlediği gecede emperyalizmin beyin yıkama ve yabancılaştırma metodlarına uygun programlar sunulmuş, Serpil Örmeciler, Aşıkler, Asikler Orkestrası v.b. konserler vermişlerdir. Yapılan gecenin özelliği Atatürk Haftası'na denk düşmesi de, ismini dilelerinden düşürmedikleri Atatürk'e ne derecede saygılı olduklarını ortaya koymuştur.

Anıta bomba kondu

■ İstanbul Üniversitesi'ndeki Atatürk Anıtı'nın dibinde, sabahın erken saatlerinde, fitilinin bir kısmı yanan bir bomba bulunmuştur. Laboratuvarda yapılan incelemelere göre, 30 santim boyunda, 5 santim çapında madeni bir kutuya bir kilo dinamit sıkıştırılmasıyla meydana getirilen bombanın patlaması halinde Atatürk Anıtı ile birlikte kaldeste de parçalanabilir, çevredeki binalar da zarar görebilirdi. Öğrenciler, bomba olayını bir «tertip» olarak nitelendirmişlerdir. Öğrenciler daha sonra marşlar söyleyerek rektörlüğe yürümüşler, Rektör Prof. Terzioğlu da gençlere hitap ederek «Sizi yolumuzdan alkoymak için bu tip teşebbüsler olacaktır. Bütün mesele faillerini bulmak, suçlularınızı bozmaktır» demiştir.

Öğrenciler işgal etti

■ Erzurum'daki Atatürk Üniversitesi'nde esas kayıt işlemlerini yaptırmakta olan bir grup öğrenci, «üniversiteye usulsüz kayıt yapıldığı» gerekçesiyle fiili durum yaratmışlardır. Üniversite yönetim kurulu, yaratılan fiili durum üzerine vilayete başvurarak emniyet tedbirleri alınmasını isteyince, kayıt işlemleri polis nezareti altında yapılmıştır. Öğrencilerin tepkisi üzerine kayıt işlerini yürütmekte olan Prof. Fahrettin Tosun tahkikat açılması isteğiyle görevinden istifa etmiştir.

Provokasyonlara dikkat!

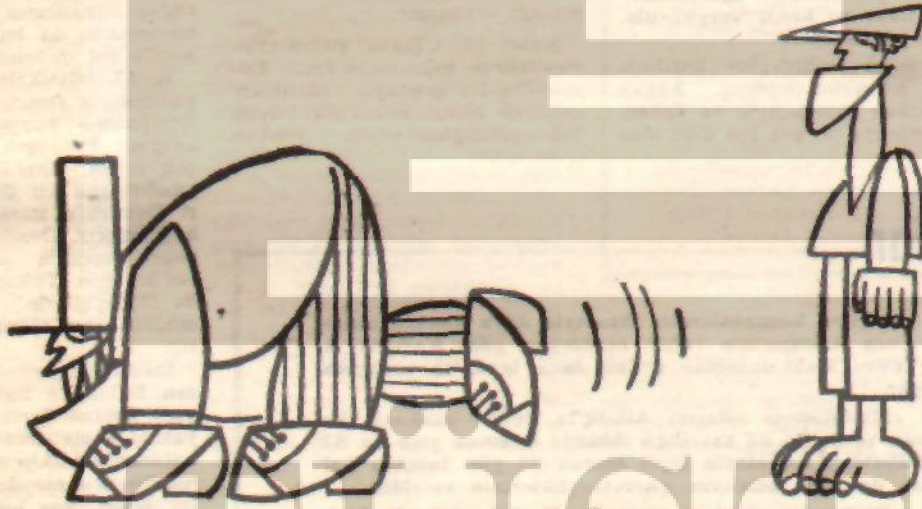
T ÜRKİYE İşçi Partisi, bir karar haftasıdır. Nesnel ve öznel koşulları da dikkate alarak partinin kuruluşundan bugüne gösterdiği gelişim üzerine yapılacak bir değerlendirme, halen partiye hakim olan Aybar yönetiminin mutlak surette yıkılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bakımdan, 15 Kasım'da Ankara'da toplanacak olan TİP Genel Yönetim Kurulu'nun, partiyi gerçekten devrimci bir çizgiye oturtmak için gerekli bu ilk adımı atması, tarihi bir sorumluluk olarak belirmektedir. 15 Kasım'da Aybar yönetimini yıkmak imkanı değerlendirilemezse, popülizm, parlamentarizm ve oportünizmin partiye tamamen hakim olacağı, TİP'i sosyalist çizgiye çekme imkanlarının büyük ölçüde ortadan kalkacağı, ANT'nın bu hafta yaptığı analizlerle saptanmıştır. Hemen belirtelim ki, bu analizler, bugün partinin bütün uyanık ve devrimci unsurlarınca da aynı netlikte yapılmakta, bugüne kadarki yanlışların, sapmaların başlıca sorumluluğunu taşıyan Aybar yönetimi karşısında bütün gruplar belli asgari müştereklerde birleşmektedirler. Aralarındaki görüş farkları ne olursa olsun, hepsi de, Aybar yönetiminin yıkılmasını, parti içerisinde fikir tartışmalarının ve kademe seçimlerinin demokratik bir ortamda yapılmasını sağlayacak geçici bir yönetimin kurulmasını istemektedirler. Bu asgari müşterekleri gerçekleştirmek sorumluluğu ise, TİP Genel Yönetim Kurulu'na tekel eden kişilerin omuzlarındadır.

P ARTİ içerisinde popülizmin ve oportünizmin yıkılması, gerçekten sosyalist bir çizginin benimsenmesi olanığının belirlediği şu günlerde, TİP'in muhtemel devrimci gelişmesinden endişe duyan belli çevrelerin hemen birtakım provokasyonlara giriştikleri de gözden uzak tutulmamalıdır. Aybar yönetiminin kendisine tek mücadele alanı olarak seçtiği parlamento seçimlerinde uğradığı bozgunun sonra partideki hakimiyetinin de yıkılmasının kaçınılmaz hale geldiğini gören bu çevreler, tertip ardına tertip tezgahlanmaktadır. Aybar'ın kendisine karşı çıkan tüm sosyalistleri «dış merkezlerden talimat almak», «tepeden imcele» olmakla suçladığı bildirildiğinden, sosyalistlerin kafasında bu imaj kuvvetlenmek üzere yüksek tirajlı gazetelerde, solun bugüne dek saygı duyduğu kimselerin ağzından Kuznetsov'vari ifşaat yayınlanmakta; ruh hastası bir kasaba doktorunun tesadüfen ele geçirdiği içişleri bakanlığı sırasında düzenlediği çift aylık raporlar tefrika edilerek zihinler bulandırılmaktadır. Bu arada yine belli merkezlerden Bâbülli başkanına hayali «genel başkan adayları» empoze edilmekte, Aybar'ın karşısındaki muhalefet cephesi birbirine düşürülerek istenmektedir. Bir başka oyun da, sol'un bugüne kadar saygı gösterdiği bazı isimlerin yine Aybar'ın liderliğinde TİP'teki çeşitli grupları bir araya getirmek üzere arabuluculuk faaliyetine giriştiği haberlerinin burjuva gazetelerinde yayınlanmakta olmasıdır.

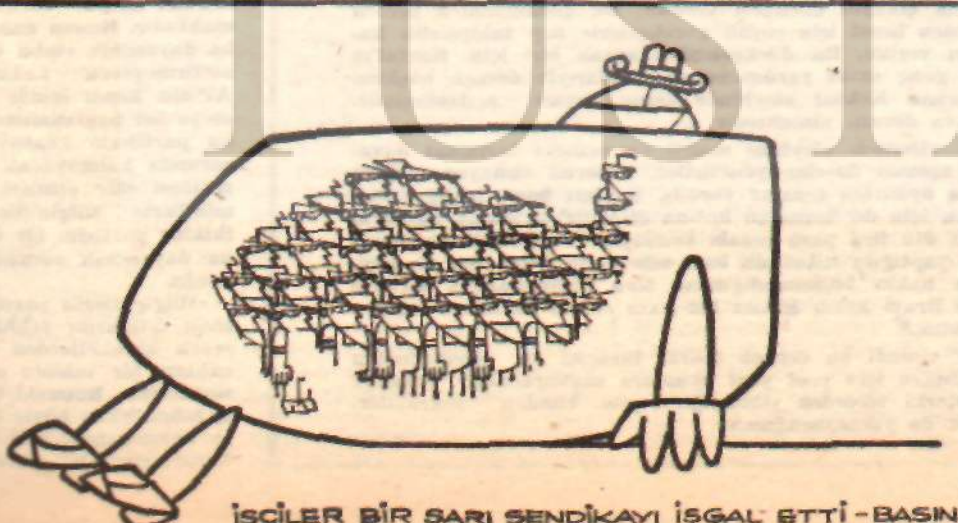
T İP'i sosyalist çizgiye getirmek için savaşan tüm üyeler ve özellikle genel yönetim kurulunun sosyalist üyeleri, bu provokasyonlar karşısında çok dikkatli olmak zorundadırlar. Ve TİP'in bugüne kadar sosyalist çizginin dışında tutulmasında, üyelerin birbirine düşürülmesinde daha başka ne gibi provokasyonların rol oynadığını da ciddi olarak düşünmek gerektir. Şu çok açık bir gerçektir: Emperyalizmin hayali çıkarlarının bulunduğu Ortadoğu'nun bu en stratejik bölgesinde baş gösteren bir anti-emperyalist ve sosyalist hareketi içeriden çöktürmek için emperyalizm, kapitalizm, sosyalizm, siyonizm ajanları her türlü tertiplere başvuracaklar, hatta partinin költ noktalarına kadar girip «parti bütünü»-günü koruması maskesi altında her türlü sapırmayı, parçalamayı ustalıkla yapabileceklerdir. Tarih bu tür ihanetlerin örnekleriyle doludur. Bugünkü perişan durumu TİP'in, maalesef şimdiki kadar bu provokasyonlardan pek de masum kalamadığını kanıtlamaktadır. TİP Genel Yönetim Kurulu üyeleri bu gerçekleri de göz önünde tutarak, burjuva basınının yayınlarını devrimci sağduyusu ile değerlendirmek, asgari müştereklerde birleşip partiyi Aybar yönetiminden kurtararak «işçi sınıfının öncü partisi» haline getirmek sorumluluğunu her sözlerinde, her hareketlerinde, verecekleri her kararda duymalıdır. Aksi takdirde, onlar da popülizmin, parlamentarizmin ve oportünizmin bataklığında Aybar yönetimiyle birlikte yokolacak, sosyalist birikimin yeni dalgaları, üzerlerinden aşarak insanlığın büyük hedefine doğru daha sağlıklı atılımlarla koşacaktır.

• GÖZ GÖRE • YALÇIN ÇETİN •

M. G. Çetin

KIRK LİRALIK PABUÇLAR YÜZ LİRAYA SATILIYOR -BASIN-

İŞÇİLER BİR SAKI SENDİKAYI İŞGAL ETTİ -BASIN-

Demirel, yeni kabine ile sağdan kopmamış, sağ'a teslim olmuştur!

BAŞBAKAN Süleyman Demirel Babıllı basım, hattâ bazı solcu yazarların alkışlamalarına rağmen, son saf tutuşu ile komprador burjuvaziye tam anlamıyla teslim olmuş, doğrudan doğruya büyük sermaye çevrelerinin temsilcisi haline gelmiştir.

Her ne kadar, basında yer alan yorumlarda yeni Demirel Hükümeti'nin «sağa karşı» bir hükümet olduğu izlenimi yaratılmak istenmişse de, «sağ» kavramının açıkça ortaya konulmamasından dolayı bu zora ki teğhis, zihinleri bulandırıcı bir gayretin tezahürüdür.

Demirel, «sağ» diye tanınan Bilgiççileri tasfiye etmekle «sağ»dan uzaklaşmış mıdır? Eğer komprador kapitalistler, büyük bürokrasi «sağ» sayılıyorsa bu sorunun cevabı şüphesiz olumludur. Ne var ki bu kavram karışıklığına kendisini kaptırmayanlar, Demirel'in şu anda tuttuğu safı çok net olarak görmekteyiz.

O kadar ki, Ulus Gazetesi dahil, imzasız başyazısında, Demirel'in son kabine operasyonuna teğhis koyarken bu hataya düşmemiş ve «Aferistler Hükümeti» başlığı altında şunları yazmıştır:

«Bu, bazıların sanacağı gibi, AP içindeki ilericilerin gerileme, ilümlü kanadın asırlara karşı başarısı değildir. Dinsel inanç ve görüşlerin, bu konuda hiçbir payı yoktur. Çünkü, ilimle geçinen kanat da, oldum olası, en az Bilgiççiler kadar din şampiyonluğu, din istismarı yapmaktan geri kalmamıştır. Bilgiç kanadının yokluğu, bunun çok ötesinde bir şeydir. Bu, Demirel'in temsil ettiği ve dış çıkar çevrelerine bağlı, yabancı sermayeye ardına kadar açık komprador ticaret ve sanayi

burjuvazisinin Bilgiç kanadı tarafından temsil edilen Anadolu tüccarına, sanayicisine ve sanatkârına, yani ulusal burjuvaziye karşı galebesidir.

«Yeni Demirel Hükümeti» ağılandıktan sonra, AP'nin niteliği üzerinde artık hiç kuşku kalmamıştır. Başlangıçta 27 Mayıs Devrimi'ne karşı bir tepki olarak doğan ve büyüyen bu parti, önceleri, içinde eski Demokrat'ından 27 Mayıs'ın sillesini yemişlere, komprador burjuvaziden kendisini özel teşebbüs sanan taşra tüccar ve sanatkârına kadar çeşitli eğilim ve çıkarları barındıran, çok geniş bir koalisyondu. Siyasi af konusundaki tutumundan sonra, DP'ye yalnızca duygusal nedenlerle bağlı olanlar, kendiliğinden ellerini eteklerini AP'den çekmişlerdir.

«Kendini özel teşebbüs sayan ve AP'de özel teşebbüs ruhunun canlanmasını gören taşra tüccar ve sanatkârına gelince, bunlar da bir süredir işlerin pek yolunda gitmediğini sezmeyor değillerdi. Dış çıkar çevreleri ve yabancı sermaye ile yapılan işbirliği sonunda Türkiye'de başlayan ekonomik büyüme ve tek elde toparlanma, taşra tüccar ve sanayicisinin, yani ulusal burjuvazinin yaşantısını, varlığını sarsmaya başlamıştı. Bunlar, geleneksel düzenin kendi aleyhlerine değişmekte olduğunu seziyorlar, fakat duruma doğru teğhis koymakta güçlük çekiyorlardı. Bunlardan bir kısmının dört elle dene sarımları. Erbakan gibi gelenekçilik şampiyonları yaratmaları bu yüzden. Büyük çoğunluğu ise, bu seçimlerde bile, son bir ümit ve çırpınışla, Bilgiç kanadının arkasında gene Adalet Partisi'ni desteklemişler.

«Fakat şimdi, yeni Demirel

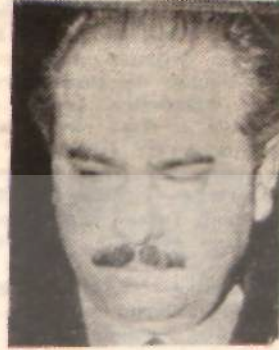
hükümetinin yapısı, bu ümit ve çırpınışın boşa gittiğini, AP içindeki büyük ve gerçek gücün komprador burjuvazinin elinde toplanmış olduğunu açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır. O kadar ki, Demirel, bir zamanlar dikkate almak zorunda kaldığı Bilgiç kanadını, şimdi hiç düşünmeden, elinin tersiyle kabine dışına itebilmiştir.

«Demirel'in yeni hükümeti, AP'nin ulusal ve halkçı bir partisi olarak görenlerin gözünü artık açmalıdır. Demirel yönetimi içindeki AP ne ulusalcıdır, ne de halkçı. Yeni hükümetin yapısını da açıkça gösterdiği gibi, dış çıkar çevrelerinin etkisinde yabancı sermaye ile işbirliği içinde olan bir komprador partisi. Dış çıkar çevreleriyle ve yabancı sermaye ile pek içli dışı olan büyük aracılardan, montaj ve paketleme atölyecilerinden, kota ve kredi vurguncularından partisi.

Ulus'un teğhislerine katılmamak mümkün değildir. Ancak dış çıkar çevreleriyle ve yabancı sermaye ile pek içli dışı olan

DEMİREL - İNÖNÜ
— Paşa, Çoban Süleyman'ı yine oyuna getirdi —

SADETTİN BİLGİÇ
— Postu kaptırdı —

MEHMET TURGUT
— Kompradorların gazabı —

büyük aracılardan, montaj ve paketleme atölyecilerinin, kota ve kredi vurguncularının, top rak ağalarının en az AP kadar CHP bünyesinde de varolduğu dikkate alınırsa, Ulus'un bu eleştirilerinin sırf muhalefet etmiş olmak için bir muhalefet etmekten öteye bir anlam taşımadığı ortadadır.

Kaldı ki, Ulus'ta yayınlanan eleştirilere rağmen, aslında Demirel'in bu noktaya sürüklenmesinde bizzat İnönü'nün büyük rol oynadığına şüphe yoktur.

Amerika'ya bağlılığını beyan ettikten sonra kendisine iktidar yada koalisyon için yeşil ışık yakılan İnönü, bir yandan Bayar'ın affını tezgahlarken, bir yandan da Demirel'i, kabinedeki Bilgiççi takımı tasfiyeye zorlamıştır. Büyük bürokrasi de, Bilgiççi takımın tasfiyesi konusunda Demirel'e destek olmuştur. İnönü'nün hesabı, Demirel'i bir yandan eski Demokratlarla, öte yandan da Bilgiççilerle karşı karşıya getirmek, AP'yi bölerek âhır ömründe iktidarın tadını bir kez daha tadabilmektir.

Nitekim, kabinenin Bilgiççilerden arınarak kurulması konusunda da İnönü ve büyük bürokrasi Demirel'e cesaret vermiştir. Bilgiççileri temizlediği takdirde, daha seviyeli bir iktidar - muhalefet ilişkisinin kurulabileceğini Demirel'e duyuran İnönü, ayrıca, daha kabine kurulmadan «AP iktidarı ile herhangi bir çatışmaya girmeyeceğini» gazetelere açıklarak Demirel'i umutlandırmıştır.

Ayrıca, Ankara'dan gelen haberlere göre, bazı çevrelerden Genelkurmay Başkanı Tağmaç'a bir liste verilmiş. Tağmaç da bu listeyi Sunay'a iletmis, bu listeyi kabineye sokmasının kendisi için çok hayırlı olacağı Demirel'e duyurulmuştur. Bu listenin başında ise, komprador burjuvazinin el üstünde tuttuğu Ahmet Dalı yer almaktadır. Diğer bakanların kabineye alınmasında da bu Ahmet Dalı büyük rol oynamıştır.

İnönü, büyük bürokrasinin de yardımıyla Demirel'i tamamen komprador burjuvazinin, yani «sağın» kucakına teslim ettikten sonra, Ulus'ta bazı yazarlar yazdırarak bu defa Bilgiççileri Demirel'e karşı kıskırtmağa başlamıştır. Demirel'e karşı hareket özellikle Adnan Menderes'in oğlu Yüksel Menderes'in de Bilgiççilerle beraber olmasından sonra oldukça güçlenmiştir.

İnönü'nün oynadığı oyunu sezen Babıllı Sabah Gazetesi yeni kabine üzerine yazdığı bir yazıda şöyle demektedir: «Yeni kabinenin terkip olarak sırf Yeşililerden meydana gelmesinin ilk tesiri, ana muhalefet partisinde bir iktidar ümidi halinde kendini açığa vurmuş bulunmaktadır. Bunun nası bir hesaba dayandığı, izaha ihtiyac hissettirmeyecek kadar açıktır. AP'nin kendi içinde bir bölünmeye bel bağlanmıştır. AP başka partilerle koalisyona gitme zorunda kalmayacak bir seçim neticesinde elde etmiştir. Ama Yeşililerle Bilgiççiler ayrıldığı iktidar partisini bir iç koalisyona dayanmak zorunda bırakıyordu.

«Bilgiççilerin partiyi ve partinin iktidarını tehlikeye düşürecek hareketlerden uzak kalacakları bir tahmin olarak ileri sürülebilir. Bununla beraber bir iç mücadelede böyle bir neticeyle karşılaşınca, asıl hesap ve kararlarının ne olacağı ancak

Proleter Şoför'e yeni baskılar

AP iktidarının kukla örgütlerin devrimcileri yaptığı baskılar her geçen gün biraz daha şiddetlenmektedir. Bunun en son ve en somut örneği, proleter şoför Yalçın Özerden'e, iktidar mağası Kartal Minibüsçüler Derneği vasıtasıyla yapılan saldırılar, baskılardır.

Kadıköy - Pendik arasında çalışan 520 minibüs şoförü ve sahibinin «terör» sağan bir bebek olarak nitelendirildi dernek, aralarında şoför yada minibüs sahibi olmadığı halde, Kartal Komünizme Mücadele Derneği Başkanı Hayati Hancıoğlu'nun da bulunduğu AP'li ve bazı kabadayılar tarafından yönetilmektedir.

Proleter şoför Yalçın Özerden, bu derneğin yıllardan beri kendisiyle sırf devrimci olduğu, fikir ve kanaatlerini ifadeden kaçınmadığı için, efendileri adına mücadele ettiğini ifade etmekte, bu lütfüç yillik mücadeleyi şöyle özetlemektedir:

«Bu süre içinde minibüsümün 'Proleter' adını verdiğinden ve 1968 Nisan'ında NATO'yu protesto ettiğimi belirtir bir pankart astığımdan dolayı bir sürü provokasyonla karşılaştım. 1968 Ekim ayında da 'Adli Hatalar - Fransa'da Dreyfus, Türkiye'de Alkış' ibaresini taşıyan bir pankartı minibüsümün asınca dernek yine görevi olmayan işlere girişti, benim düşünce bürriyetim üzerinde vasıflık taslayarak, büyük bir gayretle dernekten ihracıma karar verdi. Bu karar İstanbul Asliye 1. Ticaret Mahkemesi'nin hükmüyle iptal edilmiştir. Dernek yöneticisi kabadayıların bu provokasyonlar dizisinden bir sürü yol kesme, canına kastetmek, lütfü teşebbüsü olayı vardır. Derneğin içyüzünü açıklayarak şoför arkadaşlarım dayanışmaya çağırın bildirim, yine

bu gangster bozuntularının ihbarıyla dava konusu olmuş ve Ceza Kanunu'nun 142/2. maddesine göre Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesinde açılan dava beraatla sonuçlanmıştır.

«Minibüsümün astığım Alkış'la ilgili pankartı koparan ve sonra da sayende ihbarda bulunan yine bu AP fedaileridir. Bu olayla ilgili olarak 38 gün tutuklu kalmam da yine bunların gayretkeşliklerinin eseridir.

«Bütün bu olaylar sırasında, Kartal ve Kadıköy Savcılıklarına uğradığım tecavüzleri bildirir yirmiden fazla şikayet dilekçesi verdim. Bu dilekçelerden hemen hemen hepsi için çeşitli gerekçelerle hep takipsizlik kararı verildi. Bu dilekçelerden ancak biri için, Kartal'ın iki genç savcı yardımcısının çabalarıyla dernek başkanı Burhan Köksal aleyhinde kamu davası açılabilmiştir. Dava devam etmektedir.

«Dernek aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açmam üzerine yöneticiler, haberim olmayan olaylar için uydurma cezalar vermiş, bunları bana tebliğ etmek için de 'imzadan imtina etmiştir' oyununa başvurarak 619 lira para cezası kesmiştir. Ticaret Mahkemesi'ne yaptığım itiraz da bazı sebeplerle reddedildi ve temyiz hakkı bulunmadığından lara masraflarıyla birlikte bin lirayı aşkın haksız bir para cezası ile karşı karşıya kaldım.

«Şimdi bu dernek tekrar ihracım ve mesleğimden edilmem için yeni yeni oyunlara başvuracaktır. Şimdiye kadarki terörden yılmadığım gibi, bundan sonrakilerden de yılmayacağım.»

ndilerine sakiadıkları bir hu-
stur.»

Gerçekten de, kabine operas-
yundan sonra bütün dikkat,
Bilgiç'çilere çevrilmiştir. Bu
nuda tahminde bulunanlar,
a kimisine göre Bilgiç ve ar-
daşları Necmeddin Erbakan'ı
kuracağı partiyle iştirakine
lecekler ve ilk fırsatta AP'ı
ayrılarak onu azınlık parti
haline düşüreceklerdir. Ki-
ne göre, siyasi hakların iade-
den sonra eski Demokratlar,
Bilgiç Grubu ayrı bir parti o-
ak birleşecek, AP ise CHP
veya yeni bir parti ile koa-
yon yapmak zorunda kalacak.

Geçen sayıda açıkladığımız
denlerle Bilgiç'çilerin derhal
bakan'ın kuracağı bir parti-
toplantılarına ihtimali pek
vvetli değildir. Ancak siyasi
klar iade edildikten sonra
lgic'çilerle eski Demokratlar,
önce AP içinde bir araya ge-
ek gelecek AP Büyük Kong-
s'inde Demirel'i devirmek ü-
re harekete geçmeleri ihtima-
oldukça kuvvetlidir. Nitekim,
çen yıl Demirel'in yanında
rünen Yüksel Menderes de,
ndi Bilgiç'çilerin yanında boy
stermeğe başlamıştır.

Bilgiç'çiler Demirel'e ve Ye-
niler'e karşı ilk nümayişleri,
yeni hükümet programının
rti ortak grubunda görüşül-
isi arasında yapmışlardır.
plantıya 356 kişilik AP Or-
k Grubu'ndan sadece 216 mi-
vekilli ve senatör katılmıştır.
gunluğunu Bilgiç'çilerin teğ-
ettiği 146 milletvekilli ve se-
tör ise toplantıda bulunma-
ğlardır. Bilgiç'çiler önce top-
ntıya katılıp, sözcü tayin et-
deri Yüksel Menderes vasata-
la Demirel'i eleştirmeyi ka-
rıştırmışlarsa da, sonra bun-
n vaz geçerek hiç katılmama-
ram almışlardır. Nitekim baş-
Bilgiç, Yüksel Menderes, C.İ.
t Bilgehan, Mehmet Turgut
Faruk Sükan olmak üzere
lgic'çiler toplantıda görünme-
işlerdir.

Bilgiç'çilerin aynı tutumu,
kümetin güvenoyu isteyeceği
ilet Meclisi Genel Kurulu
plantısında da sürdürülüp sür-

dürmeyecekleri henüz bilinme-
mektedir. Bilgiç'çiler de grup
kararını tammayarak Millet
Meclisi'nde diğer muhalif par-
tilerle birlikte Demirel'e güven-
sizlik oyu verdikleri takdirde,
Demirel Hükümeti'nin işe baş-
lamadan düşmesi durumu doğa-
caktır. Ancak, galip ihtimal,
Bilgiç'çilerin şimdilik grupta
gövde gösterisi yapmakla yeti-
nerek mücadelelerini daha ziya-
de parti teşkilatında yürütecek-
leri ve nihai kavgayı AP Bü-
yük Kongresi'nde verecekleri
şeklinde.

Geçen haftanın bir önemli
gelişmesi de, yıllardan beri bir
yılan hikayesine dönen «siyasi
hakların iadesinin, Senato'dan
geçen anayasa değişikliğiyle
gerçekleştirilmiş olmasıdır. Ge-
çen yasama döneminde Millet
Meclisi'nden geçen, ancak so-
cimlerde postu eski Demokrat-
lar'a kaptırmaktan endişe eden
Demirel tarafından «ordu karşı
çıkıyor» gerekçesiyle Senato'da
geri çekilen anayasa değişikliği,
yeni yasama döneminin başında
tekrar Senato'ya getirilmiş ve
her iki müzakerede de, tabii se-
natörlerin ve bazı partililerin
muhalafetine rağmen, üçte iki
çoğunluğu rahatlıkla sağla-
rak kesinleşmiştir. Böylece, De-
mirel'in uyurduğu «ordu karşı
çıkıyor» bahanesinin ne kadar
tutarsız ve geçersiz olduğu da,
açıkça anlaşılmıştır.

Siyasi hakların iadesine karşı
sadece, halâ kendilerini silahlı
kuvvetlerin «sözcüsü» zanneden
tabii senatörler direnmislerdir.
Ne gariptir ki, küçük burjuvazi
ile ittifakı, Senato'daki tabii ü-
yeliğlerini yitirmek endişesinde
olan tabii senatörlerle ağız bir-
liğinden ibaret sayan, ve gide-
rek onların dümen suyuna giren
bazı yaygaracılar da bu konuda
kıyametleri koparmışlar, «dev-
rimciliğe ihanet» türküsi tut-
turmuşlardır.

Hele 27 Mayıs Milli Devrim
Derneği Başkanı Mücip Atak-
h'nın bir bildiri yayınlayarak,
«Eski DP'lilerin siyasi hakları-
nın iadesinin bahis konusu oldu-
ğu şu günlerde, basının tutumu-
nun devrimci çevrelerde üzün-
tüyü karıştırdığını» öne sür-
rek, «27 Mayıs devrimi ve 1961

Türkiye'de adeta müzmin bir anla-
mazlık haline gelen sosyalizm akımı, bel-
ki de görüldüğü en çalkantılı anlarına ya-
şamasına rağmen, inşallah yarılmıyordur,
bir durulma, kimliğini arayıp bulma, bir
açıklığa kavuşma döneminin arifesindedir.
Kimimizi Hımtan, Çin'den a'riyeten tedarik-
lenmiş gemalarla rüküş hanımlara dön-
düren Konfeksiyon Sosyalizmini ve kimi-
mizi de bize özgüllükleri ile kendimizi tanı-
maz hale getiren, sosyalistliğini unuttu-
ran, Marksizmden yabancılaştıran Kavalalı
Mehmet Ali Sosyalizmini tepip yerine, bi-
limsel sosyalizmin dünya görüşünden ve
temel ilkelerinden kalkarak, Türkiye'nin
dünya içindeki yerini, yani genel Emperya-
lizm-Sosyalizm kavgasındaki tarihsel
görevini ve bu görevi yerine getirirken i-
çinde bulunduğu öz koşulları saptamak ü-
zere girişilen ve gün geçtikçe yoğunlaşan
bilimsel çalışmalar ve onların ışığında yü-
rütülen doğru eylemler hem toplu ve ortak
bir stratejinin temellerini atmakta, hem
de birbirine hasım düşmüş kanatların hu-
suluklarını belirleyerek, kısır çekişmeleri
yavaş yavaş bazı klik liderlerinin kişisel
ihtirasları çerçevesi içinde sınırlamakta-
dır. Öte yandan asgari ve azami program,
ittifaklar, içli sınıfın kendi dışından bi-
linçlendirilmesi ve aşamalar gibi temel so-
runlarda ortak bir terminoloji benimsen-
mesiyle büsbütün hızlanacak bir ortak ze-
min kurma süreci şimdiden başlamış sa-
yılabilir.

Bütün bu olumlu gelişmelere karşılık,
üzüntüyle belirtilen ki, Marksist - Leninist
kuram ve eylemin özü belenmesi gereken
İşçi Sınıfının Öncülüğü ilkesini ilgilien-
dirme bakımından gözümüzde çarpan bazı
yayınlar bu ilkenin aramızda bir Kasus
Bellî, bir iç harp sebebi kılınmak üzere ol-
duğu kuşkusunu uyandırmaktadır. Devrim
dergisinin yazı hayatına atılışı bu olum-
suz gidiş körükleyici bir etken olmuştur.
Aybar'ın Parlatmentocu Aceleciliğine ters
yönden bir nazire niteliği taşıyan Baasçı
Aceleciliğin de ergeç ortak bir karayazıya
tesliyecisi görünerek, Acele İse Doğan
(Avcıoğlu) karışır, der geçerdik. Ama
TIP'in İşçi Sınıfının Öncülüğü temel ilkesi
etrafında yeniden düzenlenip bir an önce
ayağa kaldırılması söz konusu iken ve bü-
tün sosyalistlere düşen görevin bu çabala-
ra ağırlık vermek olması gerekirken, da-
vaya bağlılıkları zerre şüphe götürmeyen
bazı arkadaşların İşçi Sınıfının Öncülüğü
ilkesinin yalnız ayağına bir sunut ve eğreti
Küçük Burjuva nasırını ve Nasırını kondu-
ma hevesine, geçici bile olsa, kapılmış ol-
maları şaşırtıcıdır. Kaldı ki, 1950'den bu
yana üretim güçlerindeki artışların Bur-
juva ve Proleterya arasındaki çelişkili
keskinleşirmedeki etkilerine paralel ola-
rak, bu iki sınıf arasında bînamaz olan
Küçük Burjuvazi bu ana sınıflara doğru
kutuplaşma sürecinin gitgide hızlandığı bir
arada, Küçük Burjuva aydınlarının hızla
Marksist - Leninist dünya görüşüne kay-
mağa başladıkları bir dönemde, Küçük
Burjuvaziya İttifak taktiği adı altında, an-
ti - emperyalist mücadelede bu doğası ge-
teği kaypak sınıfa faikiyet tanımının hik-
metini anlamak güçtür.

Bundan önemli daha az olmakla bir.

likte, gine de göze batan bir başka yanı-
ğı da, taktik kaygılarla bile olsa, bu Kü-
çük Burjuva aydınları arasında günümüz-
de beliren sosyalistleşme akımını Kemalist
kaynaklara bağlamadır. 1969 Modeli Kema-
listleri yaftasıyla tanıtmak istenen bu
güncü akımın, üretim güçlerinin nispeten
gelişmemiş, dolayısıyla ana çelişkinin ye-
terince keskinleşmemiş oluşu sonucunda,
aradaki boşluğa doluşup, Kurtuluş Sava-
şının yönetimini üzerine almasına rağmen,
Kemalizmin olumsuz bir Olumluluğa
(pozitivizme) dayanan, ve son tahlilde gö-
zü aşağıya, yani emekçi yığınlarına de-
ğil, Burjuvaziya, yani yukarıya çevrik olan
o gehâ ideolojisiyle eşleştirme, aynı geh-
lâliğe düşmekten öte bir anlam taşımaz.
Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'da Sov-
yetler Birliği'nin elçisi olarak bulunan S. I.
Aralov'un anıları arasındaki şu satırları
bu yazıya aktarmak istiyorum:

«Birgün Mustafa Kemal Paşaya, Sam-
sun'dan Ankara'ya gelirken, yolda rastla-
dığım köylülerden, onların ağır durumun-
dan söz ettim. Mustafa Kemal Paşa:

«— Evet, evet, orası doğru, dedi.
Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ödevi,
köylüyü ağır aşar vergisinden kurtarmak,
ona başka kolaylıklar sağlamaktır. Ama
şu anda biz bunu yapamayız. Birçok züm-
relerin kınalı üzerimize çekmiş oluruz. On-
lar bizden uzaklaşıp ve istilâcıları koymak,
halkın kurtuluşuna ve ülkenin bağımsızlı-
ğını sağlamak gibi başlıca görevimizi yap-
mağa engel olurlar. Mîlli davamızı çözü-
mledikten sonra köylü ile uğraşabiliriz.

Mustafa Kemal bu konuşmayı bir-
likte yaptığımız Abilov yoldaş, milyonlar-
ca köylü, ekonomik baskıdan kurtulduğu
takdirde, onların, feodalleri yenmekte yar-
dım edeceklerini, Türkiye Büyük Millet
Meclisi iktidarını güçlendireceklerini, Tür-
kiyeyi yenilmez bir hale getireceklerini,
emperyalistlerin herde yapacağı bütün sal-
dımları püskürteceklerini anlattı.

Mustafa Kemal, Abilov'un elinden tu-
tarak: «Şimdi olmaz, dedi. Ama bu ola-
cak.»

Bilmem, bu anı size şu anda yeni bir
Kurtuluş Savaşı içinde bulunduğumuzun
nedenlerine yeterince ışık tutabildi mi?
Mustafa Kemal'in anti - emperyalist savaş-
takti misilsiz ve emsalsiz hizmetlerini kü-
çümsemeği asla aklımdan geçirmedi.
Devrim dergisinin ilk sayısında çıkan ve
Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın ozanca bir sez-
giye dayanarak kaleme aldığı şifirde şu
mısraları size tekrardan kendimi alama-
cağım:

İkinci kurtuluş olur
Üçüncü kurtuluş olur
Ordu anlar Mustafa Kemal'i ilkin.
Fazıl Hüsnü bu mısralarıyla galiba,
dediğim gibi ozanca bir sezgiyle, Küçük
Burjuva yönetimi altında verilen Kurtuluş
Savaşlarının ilâhiyeye süreceğini, birinci,
ikinci, üçüncü, dördüncü ve belki de kar-
kıcısının verilmesi zorunda kalacağını
ihşas etmiş...

Oysa biz, bu İkinci Kurtuluş Savaşının
Sonuncu Kurtuluş Savaşı olmasını sağla-
yabilmek için İşçi Sınıfı Öncülüğü'nün kaç-
mılmaz zorunluluk olduğu kanısındayız.

YAŞASIN BAĞIMSIZ TÜRKİYE!

— Can YÜCEL —

Anayasası'nın Türk basınına
getirdiği geniş fikir özgürlüğü-
nün ilk defa 27 Mayıs'a karşı
yürütülen bir harekette bizzat
kısıtlanmış olması ibret verici-
dir,» demesi gerçekten ilgi çe-
kicidir.

Ataklı'ya sormak lazımdır:
Hangi fikir özgürlüğü?
Rotatiflerin, dağıtım örgütle-
rinin büyük sermayenin elinde
bulunduğu, bütün yayın politi-
kalarının çarşaf çarşaf ilanlara
göre düzenlediği bir basın-
da mı fikir özgürlüğü?

Yoksa, 142, 159 ve 312. mad-
deleri yürürlükte tutarak sosya-
list ve devrimci gazetecileri gün
aşırı mahkeme koridorlarında
süründüren, demir parmaklıklar
arkasına sürükleyen bir rejim-
de mi fikir özgürlüğü?

Bir Şadi Akıncı, bir Bekir
Harputlu hâlâ demir parmak-
lıklar arkasında yatarken sesli
ni çıkartmıyor, basın özgürlü-
ğünden dem vurmuyor Mücip
Ataklı'nın aklı, «siyasi hakla-
rın iadesi» söz konusu olunca mı
bagına gelmektedir?

Eski demokratlara siyasi hak-
ların iadesi komedisinde artık
perde kapanmıştır.

Esasen bu biçimsel mesele,
sosyalistlerin meselesi de değil-
dir. Sosyalistler, Türkiye'de ger-
çekten demokratik bir ortamın
yaratılması, 141. ve 142. maddede
mahkumlarına da siyasi hakla-

rın iade edilmesi, fasilet ceza
kanunu maddelerinin yürürlük-
ten kaldırılması mücadelesini
vermek durumundadırlar.

Bu arada okuduklarını anla-
maktan aciz bazı savallılar,
«siyasi hakların iadesi» konu-
sundaki tutumundan dolayı y-
ne ANT'A uluorta dil uzatmaya
kalkmışlar, 141 ve 142. mad-
de mahkumlarına da siyasi

haklarının iadesini istediğimiz
için, sosyalistlerle Bayar'ı aynı
kefeye koymak ve sosyalizme
saygısızlık etmekle suçlamaya
kalkmışlardır!

Siyasi hakların iadesi konu-
sunda emperyalizmin oynadığı
oyunları ilk defa ANT'nın açıkla-
dığını, ve bu yüzden de yine
aynı yaygaracı çevreler tara-
fından CHP ile ittifakı sabote
etmekle suçlandığını okurları-
mız gayet iyi hatırlayacaklar-
dır.

İkili anlaşmalara imza koyan
kişinin en yüksek mevkide otur-
duğu, Morrison firması münes-
silinin başbakanlık koltuğunu
işgal ettiği, Türkiye'nin kapıla-
rının ilk defa Amerikan emper-
yalizmine açan inönü'nün orta-
nın solu hareketine liderlik et-
tiği bir Türkiye'de, NATO'ya
dahi karşı çıkamayan kişilerle
ittifak kurmaya kalkışıp aşı-
da onların dümen suyuna girerek
Bayar meselesinde kıyamet ko-
paranlara söylenecek tek söz
vardır: «Evet, sosyalizme Mi-
fen biraz saygı!»

Demokratik kongreler için...

TİP Genel Yönetim Kurulu, Aybar'ı düşürebilecek mi?

Türkiye'de bütün sosyalistlerin gözü, önümüzdeki pazar günü Ankara'da toplanacak olan TİP Genel Yönetim Kurulu'na çevrilmiştir.

Türkiye İşçi Partisi'nin bugün içine sürüklendiği çıkmazın başlıca sorumlusu olan Aybar'ın ve Aybar yönetiminin düşürülüp düşürülebilmesi, hiç şüphesiz, bu tek sosyalist örgütün geleceği üzerinde büyük etken olacaktır.

Bu gerçek tüm sosyalistlerce bilindiği içindir ki, özellikle seçim sonuçlarının belli olmasından sonra, Genel Yönetim Kurulu'na etkilemek, büyük kongreden sonraki bu en yüksek karar organına yön vermek üzere teşkilatta hummalı bir faaliyet göze çarpmaktadır.

Bilindiği gibi, kelimenin tam anlamıyla parlamenterizme ve popülizme sürüklenmiş bulunan Aybar, en iddialı olduğu parlamento seçimlerinde dahi ağır yenilgiye uğradığı halde, hâlâ hiçbir sorumluluğu üstlenmemekte, otokritik yapmak gereğini dahi duymamakta, aksine eskisinden daha büyük bir cüretle partinin seçim yenilgisinden dolayı kendisine karşı olan sosyalist güçlere saldırarak onları «dış merkezlerden talimat almak», «tepeden inmece olmakla suçlamaktadır.

Bu sorumsuz ve pervasız tutumun elbette artık hesabı sorulmak gerektir. Nitekim, bu tutum teşkilatta büyük tepki yaratmış, bazı ilçeler genel merkez adına seçimle ilgili olarak teşkilata gönderilen genel-geleri reddederek genel merkeze geri göndermişlerdir.

Öte yandan çeşitli şehirlerde

partinin tabanını meydana getiren ilçeler kendi aralarında toplantılar düzenleyerek genel merkezin bu tutumunu eleştirmişler ve parti için nasıl bir çıkış yolu bulunabileceğini araştırmışlardır. Bu toplantılardan en büyüğü geçen cuma günü Eminönü İlçe Merkezi'nde İstanbul İlçe örgütleri arasında yapılmış, bilimsel sosyalizmden sapan ve parti içinde ceberrut bir kişisel yönetim kuran Aybar'ın düşürülmesi, ilçe ve il kongrelerinin bir an önce yapılarak tabanın sesini duyurabileceği bir büyük kongre toplanması ve bu kongrede bilimsel sosyalizmin çizgisinde partiyi devrimci niteliğe kavuşturacak bir yönetimin kurulması konusunda görüş birliğine varılmıştır.

Ankara'da da önceki pazar günü Aren Grubu Ankara, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Gaziantep, Tokat, Sivas, Eskişehir, Giresun, Zonguldak, İzmir illerinden gelen partililerin iştirakiyle bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıda seçim sonuçlarının değerlendirilmesi yapılmış, teşkilatın eğilimleri gözden geçirilmiş, daha sonra genel yönetim kurulu toplantısına yön vermek üzere bazı kararlar alınmıştır. Bu kararların da en önemli yanı, Aybar yönetiminin genel yönetim kurulunda düşürülmesi, daha sonra ferah bir ortamda ilçe ve il kongrelerinin yapılması, ondan sonra da büyük kongreye gidilmesidir. Bu toplantıda tesbit edilen görüşlerin daha sonra bir açık bildiri haline getirilmesi ve parti üyelerinin bu bildiriyi imzalayarak TİP Genel Başkanlığı'na göndermeleri de karar altına alınmıştır.

Aybar'a Hayır!

Şu satırların yazıldığı ana kadar Demokratik Devrimci kattan bir görüş çıkmamış olmakla beraber, bugüne kadarki tutumlarıyla, onların da Aybar yönetiminin devrilmesinden ve teşkilat kongrelerinin yapılmasından yana olmaları gerekmektedir.

Böylece, Aybar'a muhalif bütün gruplar ve kişiler, TİP Genel Yönetim Kurulu arifesinde, Aybar'ın düşürülmesi asgari müstereğinde birleşmişlerdir.

Ancak aşağıdaki listede de görüldüğü üzere, bugüne kadar Aybar'la beraber görünen genel yönetim kurulu üyelerinin sayısı 17'yi bulmakta. Aybar'la birlikte bu rakam 18 olmaktadır. Tüzüğe göre genel başkanın düşürülebilmesi için genel yönetim kurulu üyelerinin üçte ikisinin güvensizlik oyu vermesi gerekmektedir. Yani 28 üyenin Aybar'a «hayır» demesi zorunluluğu vardır. Bu hesaba göre, bir yıldan beri Aybar'a karşı olan Aren'cilerle birlikte, son zamanlarda Aybar'la catusan 5 sendikacının ve ortada bulunan 8 üyenin de olumsuz oy kullanmaları yetmemektedir. Aybar'ın düşürülebilmesi için bugüne kadar Aybar'ı desteklemiş olanlardan da en az dört üyenin Aybar'a karşı tavır alması gerekmektedir.

Aybar düşürülemediği takdirde, ikinci alternatif, Merkez Yürütme Kurulu'nun düşürülmesi ve Aybar'ın despotizmine «hayır» diyecek bir merkez yürütme kurulunun teşkil edilmesidir. Merkez Yürütme Kurulu'nun düşürülmesi için 21 oy yeterlidir ve bu imkan da mevcuttur.

TİP Genel Yönetim Kurulu, 15 Kasım pazar günü Aybar yönetimini yıkmak kararlığını gösterebilecek midir?

Yandaki listede isimleri yer alan 40 kişi bu tarihi sorumlulukla karşı karşıyadır. Ve her biri, sosyalizme doğru verilen mücadelenin bundan sonraki safalarında 15 Kasım pazar günü kullanacakları oya göre yargılanacaklardır.

Aybar

TÜRKİYE İşçi Partisi'nin, büyük kongreden sonraki en yüksek karar organı Genel Yönetim Kurulu, seçim sonrasında ilk toplantısını önümüzdeki pazar günü Ankara'da yapacaktır.

TİP Genel Yönetim Kurulu toplantısı, gerek seçim sonuçlarının değerlendirilmesi, gerekse partinin geleceğinin saptanması bakımından tarihi bir önem taşımaktadır.

Bilindiği gibi, Türkiye'nin tek sosyalist örgütü olmak durumunda bulunan TİP, 12 Ekim seçimlerinde, parti yöneticilerinin iddialı tahminlerine rağmen, oy artırmak şöyle dursun, bundan önceki seçimlerde alınan en yüksek oylara göre yüzde 37 oranında oy kaybına uğramış, bu sonuç devrimci mücadeleyi sadece parlamenter çalışmalarından ibaret sayan çevrelerde sosyalist akım için bir bozgun sayılmıştır.

Bu bozgun havası yüzündendir ki, partinin içinde bulunduğu çıkmazın köklü nedenleri araştırılmadan, dağılık çıkışlarla yüzeysel ve geçici bir takım tedbirler arama telaşına düşülmüştür. Hemen belirtelim ki, Aybar grubunun devrimci mücadeleyi sadece parlamenter çalışmalarından ibaret sayması ne kadar hatalı ise, eleştirileri sadece seçim sonuçlarına ve oy hesaplarına dayandırmak da aynı derecede vahim bir hatadır.

Şu andaki devrimci görev, TİP'in ana ilkelere ve işçi sınıfının öncü örgütü olmak niteliğinden neden ve nasıl sapmış olduğunu tesbiti ve partinin tarihi görevine uyan devrimci bir örgüt kimliği kazanması olanaklarının yaratılmasıdır. Ve hiç şüphesiz, bu olanakların yaratılmasında, TİP Genel Yönetim Kurulu'na da büyük sorumluluk düşmektedir. Bu sorumluluğa yakışır şekilde eleştiriler yapılması ve kararlar alınması, TİP'in partileştirilmesinde ilk adım olacaktır.

Bu adım mutlaka atılmalıdır.

Zira, TİP, gerçekte sosyalist bir parti olmak için gerekli temel yapıya ve ideolojiye şimdiye kadar sahip olamamıştır. Bunun nedenini, yalnızca son yılın «görünür sapmaları»nda aramak son derece hatalıdır. Partinin kuruluşundan bugüne kadarki gelişmesinin genel incelenmesi, bugün varılan noktayı aydınlatma kavuşturacaktır.

TİP'in kurulmasından önceki dönemlerde, gerek Türkiye koşullarının bilimsel olarak saptanması bakımından, gerekse dünya konjonktürünün, anti-komünizm başlıca ideolojik silah olarak kullanan emperyalizme Türkiye'nin kapılarını açık hale getirmesi ve emperyalizmle işbirliği halindeki faşist yönetimlerin yarattığı terör havası yüzünden, sosyalist akım, sosyalist bir partinin kurulabilmesi için gerekli hazırlık ve birikimden yoksun kalmıştır.

Ancak, üretim güçlerinin gelişmesine paralel olarak emgen sınıfların iç gelişmelerinin şiddetlenmesi, 1960 sonrasında Türkiye'de nisbi bir siyasal hürriyet ortamının doğmasına yol açmış ve işçi sınıfının da bu süreç içerisinde nicel olarak güçlenmesi dolayısıyla, bu ortam içerisinde sosyalist bir partinin kurulması olanakları ortaya çıkmıştır.

1946'dan itibaren Türkiye'ye Amerikan emperyalizmi tarafından dikte ettirilen ve hakim sınıflarla onların dümen suyundaki tepeden inme sendikacılar tarafından da benimsenen «siyaset dışı» sendikacılık anlayışına karşı 1960'dan sonra muhalefete geçen bir grup sendikacı, sendikal mücadelelerini siyasal mücadeleye dayandırmak üzere bu müsalet ortamdan yararlanarak Türkiye İşçi Partisi'ni kurmuşlardır. Bu hareketi sendikal anlayış açısından ileri bir hareket olarak tescil etmek zorunludur. Ancak, sendikacılığın dayatılmak istendiği siyasal eylemin ideolojik yapısının ne olduğu meselesine gelince, o andaki kuruluşun sosyalist bir nitelikte olmadığını da hemen kabul etmek lazımdır.

Ne var ki, TİP kurucusu sendikacılar, daha sonra partiyi geliştirebilmek için aydınlarla işbirliği yapmak zorunluluğunu duymuşlardır. Ancak bu işbirliğini geniş bir danışma havası içerisinde yürütmeleri gerekirken, partinin sosyalist bir niteliğe kavuşturulabilmesi olanağı, sadece Aybar'ın tek seçiciliğine bırakılmıştır. Ve TİP'te kişisel yönetim, sandığı gibi son yıllarda değil, bu tercihin yapıldığı anda başlamıştır.

Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, partinin yönetimine getireceği aydınları, geçmiş sosyalist eylem içindeki ağırlıklarına göre değil, kişisel yakınlıklarına ve yargılarına göre seçmiştir. Sendikacılarla kurduğu teke tek ittifakı da, biçimsel tüzük hükümleriyle devam ettirmeye çalışmış, böylece işçi sınıfı öncülüğü kavramı, bu biçimsel tüzük hükümleriyle, bir grup sendikacının önceliği ve ayrıcalığı haline getirilmiştir.

Büyük sorumluluk taşıyan 40 kişi

Önümüzdeki pazar günü toplanacak olan TİP Genel Yönetim Kurulu'nda Aybar yönetiminin düşürülüp düşürülebilmesi konusunda karar verecek olan 40 kişi şunlardır: BUGÜNE KADAR AYBAR'LA BERABER OLANLAR:

Mehmet Yılmaz, Yaşar Kemal Gökçeli, Mehdi Zana, Kemal Aksoy, Tahsin Avcı, Abbas Ugurlu, Rauf Çapan, Suat Aksoy, Kemal Burkay, Samim Kocagöz, Adnan Cemgil, Dr. Naci Kutlay, Mehmet Ali Arslan, Yahya Kanbolat, Ayata Beğensel, Tarık Ziya Ekinçi, Saip Atay.

BUGÜNE KADAR AREN GRUBU'NDA GÖRÜLENLER: Sadun Aren, Şaban Erik, Hüsamettin Güven, Bekir Yenigün, Osman Sakalsız, Güney Dinç, Hayrettin Abacı, Nihat Sargın, Behice Boran, Necip Akan.

SENDİKACILAR GRUBU: Sinasi Kaya, İlyas Başyılmaz, Rahmi Eşsizhan, İbrahim Çetkin.

ORTADA OLANLAR: Şaban Yıldız, Naci Eren, Zülfikar Tığrek, Ali Erol, Fevzi Kavuk, Yaşar Saygıner, Atilla Aşut, Orhan Çubukçu.

Yönetimi Yıkılmalıdır!

Bu dayanakları arkasına aldıktan sonra Aybar, neticilerinin sorumluluğu büyüktür. Bu da, azami ve asgari programların genel merkezce birbirine karıştırılmasıyla ve aydınlarla işçiler arasında bir takım denge oyunları oynama ve bu oyunlarla tek yönlü bir durumu devam ettirme imkânını bulmuştur.

YAPIDAKİ bu kaypaklığın, yazılı ana metin olan tüzüğün ve genel merkezin açıklamalarıyla ve sosyalist ideoloji ile giderilmesi gerekirken, bu metinler de, sosyalist eğilimli aydınlarla daha çok duygusal birer çağrı niteliği taşımaktan öteye gidememiştir. Şüphesiz, bunda, emperyalizmin ihraç metali anti-komünizm silahının yarattığı, mevcut anayasanın gerisindeki baskı ortamının kırılması kaygısı da rol oynamıştır. Partiye daha sonra katılan sosyalistler de, sırf bu kaygıdan hareket ederek, başka alternatifleri de olmayan bu tek örgütün saflarında mücadeleye girmişlerdir. Nitekim, TİP'in bütün sosyalistler tarafından gayretle desteklenmesi, 1962'den 1965'e kadar geçen üç yılda faşist zorbalardan, işbirlikçi ajanların saldırı ve provokasyonlarını savuşturmuş, parti sosyalistlerin, Türkiye proleteryanın, köylülerin ve diğer emekçi kitlelerinin çıkarlarını temsil eden yegane örgüt durumuna gelmiştir. Amerikan emperyalizmi karşısında yürütülen dirençli kavgaya, işçi sınıfı ve müttefiklerinin Türkiye'de söz ve karar sahibi olması yolundaki çabalar, işbirlikçi iktidarların gözü önünde cereyan etmiş, o güne kadar tabu sayılan bu mücadele kendi meşruiyetini kendi gücüyle kabul ettirmiştir.

Bu meşruiyeti kabul ettirme döneminde partiye giren üyeler arasında muhakkak ki sosyalist ve reformist unsurlar yanyana yer almışlardır. Böyle bir bünyeye sahip olan partinin gelişmesi, hiç şüphesiz, bir arınmayı gerektirecekti. Ne var ki, bu arınmaya, sosyalistler kumanda edememişler, ana mekanizmayı elinde tutan Aybar ve ekibi, bu gelişmeyi, partinin sosyalist bir çizgiye getirilmesi doğrultusunda değil, kendi kişisel yönetiminin sağlanmasında doğrultusunda kullanmıştır. Bunun sonucu olarak da, partinin sosyalist bir çizgiye gelmesi için sosyalistlere dayanacağı ve sendikacıları da onlarla kaynaştıracağı yerde, yukarıda belirtildiği gibi, suni ayrımı körüklemiş ve sendikacıların desteğine dayanarak, kimi zaman reformistler, kimi zaman da sosyalistler yanında yer almıştır.

Bu kaypak tutum, parti içinde bazen reformist, bazen sosyalist tahlillerin yapılmasının da başlangıcı olmuştur. Daha sonra hazırlanan ve bu çelişkili tahlillere dayanan programın bulanıklığı da, partiyi doğru çizgiye oturtmayı imkansız kıldığı gibi, sosyalist unsurların, temel aksaklıkları toptan giderici hazırlıklı ve kesin bir muhalefet cephesi kurmasını güçleştirmiştir. Bu da, girişilen muhalefet hareketlerinin daha çok fevri çıkışlar halinde kalmasına sebep olmuştur.

Demokratik merkeziyetçi disiplin, parti sosyalist dünya görüşünü tümüyle kabullendiği takdirde geçerli olabilir. Esas disiplin, sosyalizmin dünya görüşüdür. Parti disiplini de, bunu sağlayıcı yönde işlemelidir. Ancak Aybar, partinin sosyalist niteliğe kavuşmasını olmasından yararlanarak, uygulamada disiplini, kişisel yönetimini pekiştirici ve partinin sosyalizme açılmasını öylelikle biçimde kullanmıştır. Başlangıçta partinin mahiyetinde yanlışlar bu hatalı disiplin anlayışında Aybar'ı destekleyen sosyalist unsurlar da, ileride bu hatalı disiplin anlayışının kurbanı olmaktan kurtulamamışlardır.

TÜRKİYE İşçi Partisi'nin Birinci Büyük Kongre'de kabul edilen ve halen yürürlükte bulunan programı, diyalektik ve tarihi materyalizmin gerektirdiği bilimsel çözümlenmelerden yer yer yoksun olarak hazırlandığı ve asgari bir program niteliğinde olması gerektiği halde, bir kısım sosyalistler ve özellikle Aybar Grubu tarafından zaman zaman azami program gibi gösterilmiş ve içinde bulunduğu muş aşamada partinin tarihi görevinin ne olduğu konusunda üyelerin kafasında karışıklık yaratılmıştır. Bu programın sosyalist bir program olduğu iddiası, giderek, Aybar'ı «Türkiye'ye özgü sosyalizm», «Güler yüzlü sosyalizm», «Ferdietçi sosyalizm» gibi sapıncı sloganlar kullanmaya itmiş, ve daha sonra kendisi de yarattığı bu sapıncı sloganların ardından sürüklenerek büsbütün bilimsel sosyalizmin dışına düşürülmüştür.

Partiye bu programı benimseyerek girmiş bulunan ve özellikle eğitilmeyen üyeler ise, sosyalizmi TİP programından ibaret sanmışlardır. Bu yanlışlığın kâfalarla sürüp gitmesinde, parti içi eğitimi sadece program okutmaktan ibaret sayan genel merkez yö-

neticilerinin sorumluluğu büyüktür. Bu da, azami ve asgari programların genel merkezce birbirine karıştırılmasıyla ve aydınlarla işçiler arasında bir takım denge oyunları oynama ve bu oyunlarla tek yönlü bir durumu devam ettirme imkânını bulmuştur.

Programın niteliği açıkça belirlenmediği gibi, parti stratejisi ve kurulacak ittifaklar konusunda da açık-lık getirilmemiştir. Bu yüzden de, işçi sınıfının öncülüğü ilkesi de biçimde bırakılmış ve bu öncülük etrafında kurulacak stratejik ve taktik ittifaklar berraklığa kavuşturulmamış, ifratla tefrit arasında bocalanmıştır.

İşçi sınıfı öncülüğü, işçi sınıfının bilinçli kesiminin meydana getirdiği «partinin öncülüğü» olmak ve bu örgüt tarafından işçi sınıfına bilinç götürülmek gerekirken, bu öncülük, yönetim kurullarında sendikacıların ve bilinci tamamlanmamış iyi niyetli işçilerin imtiyazlı kılınması şeklinde anlaşılmıştır.

Her ne kadar Aybar zaman zaman anti-emperyalist ve anti-faşist ittifaklardan ve cephe'lerden söz etmişse de, bu politikasını tutarlı bir stratejiye uygun olarak değil, parti dışı kuvvetlerin tutumuna ve günlük politika zorunluluklarına göre ayarlamıştır.

Sınıflar arası ittifak, parti içinde ittifak şeklinde anlaşılmış, bu yüzden işçi sınıfının öncülüğü parti aracılığıyla gerçekleştirilmek gerekirken, TİP kitle partisi haline getirilmiştir. Nitekim, topraksız köylü ve fakir köylüleri işçi sınıfı etrafında toplamak partinin amacı iken, parti köylü popülizmine sürüklenmiştir. Bu durum parti dışındaki sol hareketi de büyük çapta etkilemiştir. Zira, ittifak politikasının parti tarafından reddi, küçük burjuva öncülüğünde ters ittifaklara vize verip!

Aybar'ın strateji konusundaki tutarsızlığına en yeni örnek, baştan yanlış saptanmış «işçi sınıfı öncülüğü» anlayışını da bir yana bırakarak, son zamanlarda, ağalarla gerçekleştirmeye çalıştığı köylü popülizmine kaymasında görülmektedir.

Yöneticilerin benimsedikleri popülizmin bir başka belirtisi de, merkezdeki ufak bir çekirdek ile çevredeki geniş kitle arasındaki bağlantıyı kuracak olan ve doğru çizgiye propaganda ve eğitim çabalarını yürütecek olan militan unsurların yetişmemesine ve yetişmiş olanların da partiden kopması sebebiyet verilmiş olmasıdır.

Bu kaypaklıklar ve sapmalar, partinin parlamentere mücadelesinde de kendisini göstermiştir. Genel merkez, parlamentoyu bilinçlendirme, yayılma için bir araç olarak kullanması gerekirken, başlıca amaç belleyerek oy hesaplarına ve parlamentarizme sürüklenmiştir. Oysa şu gerçek iyice anlaşılmış olmalıydı: 1965'te ele geçen parlamentere imkanlar, «parlamentarizmi» için değil, sosyalist örgütlenme ve bilinçlendirme için kullanıldığı takdirde, doğru bir iş yapmış olacaktı. Aybar yönetimi ise, 1962-1965 arası çabalarını, aynıyla ve üstelik dinamizminden de kaybettirerek 1965 sonrasında da tekrarlamıştır. Sonuçta, sosyalistler, sekiz yıldır yapılan mücadeleye karşılık, «sosyalist» bir örgüte sahip olamamışlardır.

ANAYASANIN verdiği demokratik hakların kullanıma imkanlarından sonuna kadar yararlanmadığı gibi, özellikle 1965 seçimlerinden sonra, parti dışında gelişen yan hareketler desteklenmemiş, bu hareketleri kontrol etmek için gösterilen çabalar da, bu tutarsızlık yüzünden başarısızlığa sürüklennmiştir. Unutulmamalıdır ki, sosyalistçe mücadele metodlarını ihmal ederek pasifizme saplanmak da, anarşizme vize vermektir!

Aybar'ın karşısında yer almak için, kendisinin başkalarına ısrad ettiği gibi «dışarıdan talimat alınması» ve «tepeden inme» olması gerekmediği, yukarıdaki kanıtlarla anlaşılmaktadır.

Çok önemsedikleri seçimlerdeki ağır yenilgilerinin de, ki kendisini hatalı yolda ilerlemekten alıkoyamadığı, Aybar'ın seçimlerden sonra genel merkez adına yayınlattığı bildiri ve genelgelerle, gazetelere verdiği demeçlerle kanıtlanmıştır.

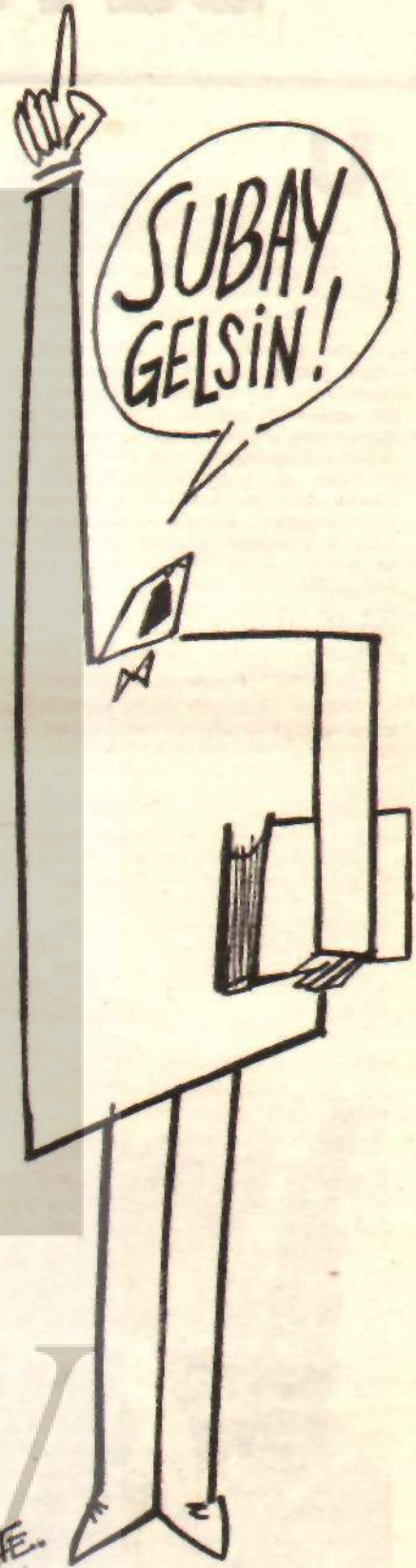
Bu açık gerçek karşısında, Türkiye İşçi Partisi'nin, işçi sınıfının öncü örgütü haline gelebilmesi için, 15 Kasım'da toplanacak olan genel yönetim kurulu tarihi sorumluluk düğmeğedir:

1. Mehmet Ali Aybar, genel başkanlıktan düşürülmelidir.

2. Aybar'ın sorumluluğuna son ana kadar ortak olan merkez yürütme kurulu da düşürülerek, Aybar'a muhalif grup ve kişilerin bir araya geldiği ve önümüzdeki ilçe ve il kongrelerinin demokratik bir ortam içinde yapılmasını, daha sonra yeni delegelerle büyük kongrenin toplanmasını sağlayacak yeni bir merkez yürütme kurulu kurulmalıdır.

ANT

Ferruh Doğan

YEDEK SURAYI

MUSTAFA KEMAL'İN DEVLETÇİLİK ANLAYIŞI

ULUSLARIN tarihsel gelişiminde önemli değişimlere yol açan büyük bir önderin herhangi bir konuyu ne şekilde kavradığını anlatmaya girişirken, kesin kavram ve yargılara varmaktan mümkün olduğu kadar sakınmak gerekmektedir.

Devrimlerini halkı alıştırarak ve belirli bir sıra izleyerek vermek amacıyla olan bir önderin yada yöneticinin asıl düşüncelerini eylemlerinden, konuşmalarından veya yazılarından anlamaya çalışmak çok zordur. Ayrıca böyle bir gidiş kişiyi yanıltabilir. Ancak, önderin kafasında gerçekte ne olduğunu, bunları toplumun yapısına ve düzeyine bakarak ne kadar ve ne şekilde değiştirerek ortaya çıkardığını bilmenin yolu bulunamadığından, bu vazıda zorunlu olarak Atatürk'ün «devletçilik» anlayışı, yaşamı süresince topluma açıkladığı şekilde incelenenmiştir.

Bütün toplumun yada çoğunluğun kabullendiği önder ve yöneticiler çe-

şitli kişi ve kuruluşlarca bayrak ya-
pıldığından, kendileri gibi düşünen ve
eylemde bulunan bir kişiyim gibi gös-
terilmeğe çalışıldığından, böyle kişile-
rin düşüncelerini kendi söylediklerin-
den öğrenmek, en iyi yoldur.

Bir devrede bir toplumu yöneten
bir kişiyi değerlendirirken yer, zaman
ve duruma göre değerlendirmek ge-
rekmemektedir. Yöneticinin düşünce ve
davranışları o devir için olumlu yada
olumsuz olabilir. Bu düşünce ve dav-
ranışları çağımızın ve toplumumuzun
değişikliklerini gözetmeden aynen de-
ğerlendirmeye ve uygulamaya kalkış-
mak, toplumbilimi ve tarihi kabullen-
memek gibi olumsuz bir nitelik taşı-
r. Bu bakımdan, «Atatürk böyle demisti»
diyerek yeni tartışmalardan kaçınmak
çok olumsuz bir tutum olacaktır.

Atatürk'ün toplumun durumuna
ve bulunduğu aşamaya göre uygula-
mada bulunan bir kişi olduğunu şu
sözlerinden anlayabiliriz:

«Başarı için pratik ve güvenilir

yol, her evreyi vakti geldikçe uygula-
maktır. Ulusun gelişmesi ve yükselme-
si için esenlik yolu bu idi. Ben de böy-
le yaptım.»(1)

Toplum yöneticiliğini daha da sür-
dürebilseydi belki de toplumun yapısı
değiştikçe devletçilik anlayışının da
değiştiğini görmek mümkün olabil-
cekti. Ancak böyle bir varsayımı ka-
nıtlayacak verilerin yokluğu yüzün-
den, bu yazıda varsayımlardan çok,
varolan somut örneklerle tartışılmaya
çalışılacaktır.

Önce «Devlet» ve «Devletçilik»
sözcüklerini kısaca tanımlamakta ya-
rarıhık vardır:

«Devlet, toplumsal denetim ama-
cıyla kurumuş bulunan en eski bir
kurumdur... Fransa büyük ihtila-
linden sonra ve bunu izleyerek dev-
rim yapan bir çok ülkede dinin ev-
rensel ve toplumsal etkisi oldukça
azaldı ve denetimi daha çok dev-
let aldı.»(2)

«Devlet, belirli bir toprağı olup bir
hükümet idaresinde teşkilatlanmış
bulunan ve yurt dışı hiç bir ken-
trole bağlı olmayan, diğerleri tara-
fından tanınmış siyasal ve erkin
bir toplumdur.

«Devletçilik, Topluluk işlerinin, öz-
likle büyük sanayi ve ziraatin dev-
let eliyle sağlanması usulüdür.»(3)

Atatürk'ün devlet ve devletçilik
konularındaki düşünceleri incelenirse,
hiçbir zaman tam bir sosyalist dev-
letçiliği benimsemediği anlaşılır.

«Atatürk'ün herhangi bir nutuk
veya demecinde değil, fakat gene
Atatürk'ün işaretleriyle Prof. Afet İ-
nan'ın bir kitabında Prof. Afet İ-
nan, Medeni Bilgiler, s. 81. yeralan
öyle bir formül ki, ondan sonra
CHP'nin devlet ve siyaset edebiya-
tında, hattâ günümüze kadar hâlâ
tek formül olarak kullanılır:

«— Bizim takibini muvafık gör-
düğümüz devletçilik prensibi, bü-
tün istihlal ve tevdî vasıtalarının
fertlerden alarak, millete bütünü
başka esaslar dahilinde tanzim et-
mek gayesini güden ve hususî ve
ferdî, iktisadî teşebbüs ve faaliyet-
lere meydan bırakmayan sosyalizm
prensibine dayanan kolektivism,
komünizm gibi bir sistem değildir.

«— Bizim takibettiğimiz dev-
letçilik, ferdî mesal ve faaliyetleri e-
sas tutmakla beraber, mümkün ol-
duğu kadar az zaman içinde mil-
leti refaha, memleketi-mamuriyete
eristirmek için, milletin umumî ve

yüksek menfaatlerinin icap ettirdi-
ği işlerde - bilhassa iktisadî sa-
hada- devletin fiilen alakadar etti-
rilmesidir.»

«Prof. Afet İnan'ın kitabında ifa-
desini bulan bu fikir ve cümleler
Atatürk'ün bu konuda benimsediği
görüşü özetlemektedir.»(4)

Atatürk'ün değişik yer ve zaman-
lardaki söylev ve demeclerinde de ben-
zer devletçilik anlayışını bulabiliriz.

«Ferdî harr'yet karşısında fertle-
rin bütünlüğünün kurduğu, dayaa-
dığı bir devletin de iradesi, haki-
miyeti vardır. Fertlerin hürriyeti
ni masun tutmakla mükellef olan
insanların diğer taraftan devletin
de irade ve hakimiyetinin mefluc
bir hale gelmesine çok dikkat
etmeleri lazımdır. Fertlerin hürri-
yeti, devletin hakimiyet ve irade-
sinin mahfuz kalmışına bağlıdır. Dev-
let iradesi mefluc olunca fert-
lerin hürriyetlerini koruyacak
hiç bir kuvvet ve vasıta kalmaz.
Onun için hürriyetçi yalnız bir ta-
raflı değil, iki taraflı düşünmek
lazımdır.»(5)

Bu örnekten görülmektedir ki, A-
tatürk ekonomik girişimlerde, kişisel
yatırımlarda özgürlük tanımması ge-
rektiğini bildirmekle birlikte, «fertle-
rin bütünlüğünün kurduğu, dayandığı
bir devletin de iradesi, hakimiyeti»
olduğunu belirtmektedir. Bu nitelikte,
ki bir devletçilik anlayışı, bilimsel
sosyalizmden çok farklı görünmekte-
dir.

Programların gerekliliğini sav-
nan Atatürk, bu programların yurt
ihtiyaçlarına uygun olması zorunlu-
ğunu söylerken, doktriner bir kopya-
cılığa karşı çıkar gibidir:

«Herhangi bir program, filana
programı olaraı değil, fakat mil-
let ve memleketin ihtiyaçlarına ce-
vap verecek fikirleri ve tedbirleri
taşınması bakımından kıymet bulup
itibar görebilir.»(6)

Atatürk, kurulan yeni devletin &
zelliği «halkçı» bir devlet olarak ni-
telendirmektedir:

«Yeni Türkiye Devleti bir halk
devletidir, halkın devletidir. Ma-
deki mihneseleri ise bir şahıs dev-
leti idi.»(7)

Atatürk'ün köylülerimiz için da-
günceleri, sosyalistlerin düşüncelerine
yakınlık taşımaktadır:

«Türkiyenin asıl sahibi ve efendisi,
gerçek müstahsil olan köylüdür. O
halde herkesten daha refah, saadet
ve servete müstahak olan ve layık
olan köylüdür. Onun için, Türkiye
Büyük Millet Meclisinin iktisadî
siyaseti bu asıl gayeye erişmek
maksadını güder.

«Efendiler, diyebilirim ki, bugünkü

Savaş alanlarının muzaffer komutanı
Mustafa Kemal'in ekonomik ve sosyal
alandaki mücadelesini gerçekçi
biçimde incelememek, onun bu alandaki
görüşlerini doğma olarak kabul etmek,
devrimcilikle bağdaşmaz.

Atilla TURGAY

Mustafa Kemal, dar bir kemalizm anlayışı içerisinde değil, yaşadığı zamanın koşullarına ve dayandığı güçlere göre değerlendirilmelidir.

felâket ve sefaletin tek sebebi bu hakikatin gafili olmamızdır.

«Gerçekten, yedi asırdanberi cihanın dört bir köşesine sevk ederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini topraklarında bıraktığımız ve yedi asırdan beri emeklerini ellerinden alıp israf eylediğimiz, buna karşılık daima tahkir ve tezlil ile mukabele ettiğimiz; bunca fedakarlık ve ihsanlarına karşılık nankörlük, küstahlık, cebbarlıkla uşak mevkiine indirmek istediğimiz bu asıl sahibin önünde bugün utançla ve saygıyla kendimizi toplayalım.» (8)

Sosyalistlerin ekonomik bağımıyla ulusal bağımsızlık arasında aradıkları sıkı ilişkiyi Atatürk de görmüş ve Osmanlı Devleti'nin son durumunu bu açıdan değerlendirmişti.

«Doğrudan doğruya günün gerek-tirdiği, ulusun istediği bir çok işlere devletin girişme hakkı yoktu. Demiryolu yapmak, fabrika kurmak, artık elinde değildi. Yabancılar böyle girişmeleri daha başlar-ken durdurabilirlerdi. Yaşamaları ve yönetimini kendi gücü ve kara-rı ile sağlamaktan yoksun bir dev-lete artık bağımsız denebilir miydi? Devlet bağımsızlığını çoktan yitirmişti. Osmanlı Ülkesi artık ya-bancılara sömürgeleşmişti.» (9)

Atatürk'ün 16.3.1923 yılında A-đana esnafıyla yaptığı konuşmada ya-bancılara yatırımlarını benimsemedi-ğini açıklayan görüşlere rastlamak mümkündür:

«Eskiden Adana'yı kaplayan ya-bancı ulustan gelme kimseler za-saat ocaklarımızı ele geçirmişler-di. Bu ülkenin öz sahibi kendileri-ymiş gibi davranıyorlardı. Haksızlı-»

ğın, dengesizliğin bundan büyüğü o-lamazdı. Öylelerinin bu verimli ül-kede hiç bir hakkı yoktur. Ülkeniz sizindir. Türklerindir.» (10)

Sosyalist düşünür ve yöneticilerin ele aldıkları en önemli konulardan bi-risi toprak reformudur. Atatürk'ün toprak reformundan yana olduğunu aşağıdaki sözlerinden açıkça anlaya-biliriz:

«Memlekette topraksız çiftçi bira-kılmamıdır. Büyük çiftçi ve çift-lik sahiplerinin işletebilecekleri a-razi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesa-fetine ve toprak verim derecesine göre sınırlanmak lazımdır.» (11)

Atatürk'ün devletçilik anlayışı tartışılırken, yabancı sermaye konu-sundaki düşüncelerine de bir bakış yapmak yararlı olacaktır:

«Bizim memleketimizin vasisidir, çok say ve sermayeye ihtiyacımız var-dır. Binaenaleyh kanunlarımızı ri-ayetkar olmak şartıyla ecnebi ser-mayelerine lazımgelen teminatı ver-meğe ve her zaman hazırız. Ve sa-yası arzudur ki, ecnebi sermaye-i sabit servetimize inzinama etdin ve bizim için ve onlar için faydalı ne-ticeler versin. Fakat eskisi gibi de-ğil.

«Filhakika mazide ve bilhassa Tanzimat devrinden sonra, ecnebi sermayesi memlekette müstesna bir mevkie sahiboldu. İlimi mana-sıyla diyebilirim ki devlet ve hü-kümet, ecnebi sermayesinin jandar-mahından başka bir şey yapma-mıştır. Ancak her medeni devlet gibi, millet gibi yeni Türkiye dahi buna muvafakat edemez. Burasını celer ülkesi yaptıramaz.» (12)

Özel yatırımları tam kaldırmayan, fakat devlete büyük sorumluluklar yük-

leyen görüşlerini açıkça anlatmakta ve sosyalizmin «tercüme edilmiş bir sistem» olarak alınıp uygulanmadığı-nı belirtmektedir:

«Fertlerin hususi teşebbüslerini ve şahsî kabiliyetlerini esas tutmak, fakat büyük bir milletin ve geniş bir memleketin bütün ihtiyaçlarını ve bir çok şeylerin yapılmadığını göz önünde tutarak, memleket e-konomisini devletin eline alması; esasına dayanarak Türkiye'nin tat-bik ettiği devletçilik sistemi, ondo-kuzuncu asırdan beri sosyalizm nazariyatçılarının ileri sürdükleri fikirlerden alınarak tercüme edil-miş bir sistem değildir.

Atatürk, kamu yararına devlet-leştirmelerin yapılması gerektiğini sa-vunan bir önderdi. 1922'de şunları söylemekteydi:

«İktisadi siyasetimizin mühim ga-yelerinden biri de umumî menfaat-leri doğrudan doğruya alakadar e-decek müesseseler ve teşebbüsleri, mali ve fenni kudretimizin müsaa-desi nisbetinde devletleştirmektir.

«Ezcümle topraklarımızın altın-da yatan maden hazinelerini az zamanda işleterek milletimizin menfaatine açmak da bu usul sa-yesinde kabildir.» (14)

«Mali ve fenni kudretimizin mü-saadesi nisbetinde» demekle, devletleş-tirme işlemlerinde devletleştirilenlerin karşılıklarının devlet tarafından öde-neceği izlenimi çıkarılabilir.

Atatürk, hem kendisinin hem de ulusunun yaratıcı gücünün varlığına inanıyordu. Toplumun yapısına uygun, kendilerinin bulacakları, kendine öz-gü bir düzeni savunuyordu. Sosyalist olmadıklarını, aynı zamanda kapitaliz-me ve emperyalizme karşı oldukları-nı söylüyor ve hükümetin demok-ratik nitelikte olmadığını belirtiyor-du:

«Bu hükümet demokrat bir hükü-met midir, sosyalist bir hükümet midir, yani şimdiye kadar okudu-ğumuz kitaplarda ismi geçen hü-kümetlerden hangisidir, diye soru-yorlar. Efendiler, bizim hükümeti-miz demokratik bir hükümet de-ğildir, sosyalist bir hükümet de de-ğildir. Ve gerçekten kitaplarda mev-cut olan hükümetlerin, ilmi itiba-rile hiçbirine benzemeyen bir hü-kümettir. Fakat milli iradeyi yega-ne tecelli ettiren bir hükümettir. Bu mahiyette bir hükümetin sos-yoloji ilmi yönünden bizim hükü-metimizi ifade etmek gerekirse

«halk hükümeti» deriz. Sosyal dok-trin itibarile biz, hayatın, istikla-lini kurtarmak için çalışan zavallı işçileriz, zavallı bir halkız. Bina-enaleyh, her birimizin hakkı var-dır. Yetki'd vardır. Fakat çalışmak sayesinde bir hakkı elde ederiz. Yoksa arka üstü yatmak ve haya-tın çalışmaktan uzak olarak ge-çirmek isteyen insanların bizim sosyal bünyemiz içinde yeri yok-tur, hakkı yoktur. O halde ifade ediniz efendiler. Halkçılık, sosyal düzeni emegine, hukuken dayat-mak isteyen sosyal bir doktrindir efendiler. Biz bu hakkımızı mah-fuz bulundurmamak, istiklalimizi e-min bulundurabilmek için, heyeti umumiymizce, heyeti milliyemizce bizi mahvetmek isteyen emperyalizme ve bizi yutmak isteyen kapi-talizme karşı heyeti milliyemizce mücadeleli calız gören bir doktrini takibeden insanlarız efendiler. Bi-naenaleyh bu ve bu gibi teşviklerle ve açıklamalarla hükümetimizin dayandığı esasın, sosyoloji ilmine müstenit bir esas olduğunu açık bir surette görürüz. Fakat ne yapalım ki demokrasiye benzemiyoruz, sosyalizme benzemiyoruz, hiçbir şeye b uzenemiyoruz. Efendiler biz benzememekle ve benzetmemekle iftihar etmiyiz. Çünkü biz bize benzememekle ve benzetmemekle iftihar etmiyiz. Çünkü biz bize benzliyoruz efendiler.» (15)

- (1) K. Atatürk: Söylev. Cilt I. s. 12
T.D.K. yayımları, 1966, Ankara
- (2) Prof. Dr. İbrahim Yasa: Top-lumbilim, s. 114. 1967, Ankara
- (3) Türk Dil Kurumu: Türkçe Sözlük; s. 148, Ankara
- (4) Ş. S. Aydemir: Tek Adam, cilt 3, s. 452 - 453
Remzi Kitabevi, 2. baskı, 1966, İstanbul
- (5) M. Baydar: Atatürk Diyor Ki, s. 22. Varlık yayımları, 1966, İstanbul
- (6) Aynı eser, s. 24
- (7) Dip notu (5) deki eser, s. 29
- (8) Aynı eser, s. 76
- (9) Atatürk'ün söylevleri, TDK Yayınları, 1968, Ankara
- (10) Aynı eser, s. 109
- (11) Dip notu (5) deki eser, s. 77
- (12) Aynı eser, s. 87
- (13) Aynı eser, s. 88
- (14) Dip notu (5) deki eser, s. 89
- (15) Ç. Altan: Atatürk'ün Sosyal Görüşleri, s. 11.12
Dönem Yayınları, İstanbul. 1. künci baskı.

Sadece anmak değil, anlamak!

Ulusal Kurtuluş Savaşımızın önderi Mustafa Kemal, bu hafta ölümünün 31. yıldönümünde bütün Türkiye'de törenlerle anılacaktır.

Emperyalizme karşı ilk silahlı kurtuluş savaşımızı yöneten Mustafa Kemal'i ölüm yıldönümünde biçimsel gösterilerle anmak, en azından kendisinin devrimcilik anlayışına bir saygısızlıktır. Devrimcinin görevi Mustafa Kemal'i sadece anmak değil, anlamaktır. Mustafa Kemal'in tarihteki yeri ve rolü, köklü incelemelerle daha gerçek-çi biçimde tahlil edilmelidir. Mustafa Kemal'in, zamanın koşulları içerisinde ortaya attığı görüşlere bugün hâlâ bir dogma olarak sarıl-mak şüphesiz gerçek bir devrimci için çok büyük hatadır.

Mustafa Kemal'i ölümünün 31. yıldönümünde anarken, kendisinin «devletçilik» anlayışı üzerine genç incelemeci Atilla TURGAY'ın yap-tığı bir araştırmayı yayımlayarak Türkiye'de bugüne dek devrimci çevrelerde dahi batak değerlendirilmiş bir noktaya ışık tuttuğumuza inanıyoruz.

Gelecek hafta:
Karşılaştırma
ve tartışma

ANT • Savfa 10

Demokratik bir üniversite öğrencinin de yönetime katılmasıyla gerçekleşir

ge başladı? Emperyalist usakların öldürdüğü Vedat Demirelioğlunun korumayı zemin üstündeki resmi Bayazıt Kulesi'ne çekildiği zaman, vatan, millet, Sakarya nutku çekip, diğer yandan Türk işçisinin kurşunlanmasına, sefil bırakılmasına, dövülmesine yol açan işbirlikçi burjuvanın montaj işlemlerinin avukatlığını yapan, bunu yaparken de kendi kitabında yazdıklarının aksini mahkemelerde savunmak için çekinmeyen öğretim üyeleri yeni yeni mi bu işe başladılar? Üniversite, den fazla telif hakkı alabilmek için ki tabanın sayfalarını şişiren, sahife başına kelime çok düşsün diye 8 puntoya dizilmiş dip notlarını uzatıp uzağa öğretim üyeleri yeni mi kitap yazmaya başladılar? Sol eğilimli öğretim üyelerini üniversite kadrolarına almak için en pespaye dedikodu ve kuşluları yapmak, iftiraları atmak, Damıyay kararlarını dinlememek yeni bir olusum mu? Çağdaş gelişimlere eğilen, bilimsel gerçekleri aksettiren bir ders kitabı yazdı diye Tunaya'yı gerici basına jurnal eden onu suçlayan diğer devrimci öğretim üyelerini devlete ve gerici basına jurnallamak la ömür tüketen öğretim üyeleri bu üniversitenin öğretim üyeleri değil miydi?

Daha çok uzatabilirsiniz bu soruları ve bütün bu soruların karşısında düşündüğümüzde, su gerçekle karşılaşıyoruz ki, bütün bu çirkefler ta eskiden bu yana mevcuttur. Bu satır, ların vazari olan öğretim üyesi, fakülte meclisinde, şimdi dekan olan birisi, nin VI. Filyo'yu misafir sayıp buna karşı yürütülen protesto hareketlerini suçlaması karşısında, VI. Filyo'nun misafir sayılmıyacağını, ülkemizi sınırlan Amerikan emperyalizminin somut görüntüsü olduğunu söylediği zaman, kurul çoğunluğunun tepkisiyle karşılaştık ve susturulmuştur. Bu sırada, öfkeli bir öğretim üyesi, «bu politika, dr. bilim artık yapılamıyor, otuz yıldır bu çatı altında böyle söz söylemedi diye bağırıyordu, ve o efüdün en gerçekçi sözü de bu olmuştur. Sosyal bilim okutan bir fakültede, Türk, ye'nin emperyalizmle ilişkisi bilin di, m savılıyor, ikinci elden kitapların aktarılması bilim olarak kabul ediliyor ve otuz yıldır üniversitenin hep verin de saydığı da, bilimsiz de olsa, itiraf ediliyordu. 1968 ılgalından sonra, üniversitede kurulan reform komisyonlarından Hukuk Fakültesi'ne ait olan, yeni bir ders programı önerisi ve taslağı getirilirdi. Bu taslafta, geri bu,

raktırılmış ülkelerin sorunları, çağdaş siyasal sorunlar, geri bıraktırılmış ülkelerde siyasal ve hukuksal yapı, siyasi düşünceler tarihi v.s. gibi yeni ders konuları yer alıyordu. Fakülte, nin çoğunluğu, bu derslere gereklilik olmadığını savundular ve doğal olarak bu tasarı gerçekleştirilemedi. Üniversite, deki bilim anlayışı, hâlâ bilimem hangi maddede hangi kelimenin ne anlamına geleceği hususunda sahilferree palavra atmaktan ibareti ve çağımızın geri bıraktırılmış bir ülkesi için tek ve gerçek bilimsel konu olan «emperyalizmle ilişkiler, geri bıraktırılmışlık» konuları bilim dışı, politika, bir umacı olarak kabul ediliyordu.

Çok kısa olarak değinmek olanağımız bulduğumuz ve üniversitedeki durumum eğilimleri saptamaya yönelik oluşumlar dahi göstermektedir ki, üniversite zaten yoktu, biz onu var sanıyorduk. Üniversite zaten Türkiye'ye, le ilgili, haktan yana değildi ki, biz farkında değildik. Yeni olan olgu, bizim yavaş yavaş üniversitenin olmadığı gerçeğinin bilincine varmamızdır. Burada itiraf edilmesi zorunlu olan bir gerçek daha vardır ki, o da, hal, kın, üniversitenin kendinden yana olmadığını, bizlerden çok daha önce görüp tesbit etmesidir. Menderes, üniversite hocalarına «kara cübbeliler» dediği zaman, halk üniversiteyi kendisi, ne yabancı bulduğu, kendi dışında kabul ettiği için, Menderes'i alkışlıyordu. Üniversiteye karşı çıkıyordu. 12 Şubat 1969'da üniversiteyi basan yığın, menfaat çevrelerince, din adına aldatılmış olmakla beraber, «Üniversiteye kimse giremezmiş ha, halk girsin de bakın nasıl gırmış» diye bağırdı, hahh olarak, üniversiteye karşı yıllardır biriktirdiği düşmanlığı, üniversitenin kendisine olan yabancılığını dile getiriyordu ve bize «ederya içindeki mahşerlerden çok daha iyi bir biçimde üniversitenin niteliğini tesbit ettiklerini» gösteriyorlardı.

Bugünün koşulları içinde, öğretim üyeleri - öğrenci bölünmesi kadar, öğretim üyeleri arasındaki bölünme de kaçınılmazdır. Eskinin çıkardan pay alma nedeniyle beliren kükleri, bugün, üniversitenin temelden değişti, lip, değiştirilmemesi, gerçek anlamda devrimci olup olmama bölünmesine yerini bırakmıştır. Şunu da itiraf etmek gerekir ki, bugün üniversite içinde azınlıkta olan devrimci öğretim üyeleri, üniversitenin olmadığını, ancak, genç devrimci kuşakların devrimci eylemlerinden sonra öğrenebili-

miştir. 1968 haziranındaki ılgal ve onu izleyen reform çalışmaları bu konuda ilk aydınlatıcı olgudur. Öğrencinin reform isteklerinde yüzde seksen hakkı olduklarını düzenle kaynaşmış, tutucu öğretim üyeleri dahi kabul edince, reform komisyonları kurulmuş ve genellikle devrimci kanattan olan öğretim üyeleri, saf saf, üniversitede reform yapılabileceğini sanarak çalışmalara girişmişler ve bir kez daha oyuna gelmişlerdir. Bu saf kişiler, reform çalışmaları görüşülmeğe başlanınca, karşılarında tutucu bir cephenin oluşturulduğunu gördüler. Eskinin birbirine kişisel nedenlerle dargın kişileri dahi, reforma karşı çıkışta birleşmişlerdi. Ne zaman ki, reform çalışmaları savsaklanıp, uyutulup, tutucu çoğunluk zaman kazanıp içinde ve dış çevreyle ilişkilerini sağlamlaştırdı, iktidarı yeniden ele geçirdi, o zaman anladık ki, gerici bir düzen içinde ilerici bir üniversite kurulamaz. İşbirlikçi bir düzenle kaynaşmış üniversite, reformu kabul etmez, yabancı bir organ gibi onu atar. Bunu anladık ve fakat bunu anlamamız için Vedat Demirelioğlu, Mehmet Cantekin, Atalay Savaş, Taylan Özgür gibi devrimci kardeşlerimizin kanlarının dökülmesi gerekti. Bunu anlamamız için, VI. Filyo misafir sayıp, antiemperyalist çıkışları suç sayan bir kişinin dekan olması gerekti. Bunu anlamamız için, polis üniversite içine davet edilip, öğrencinin dövülmesi gerekti. Bunu anlamamız için, devrimci öğrencilerin üniversite sorumlularınca polise ihbar edilmesi gerekti. Evet biz gerçeği kavradık artık ve fakat bu gerçek bize çok pahalıya patladı.

Sayın hocam Tunaya, söz konusu yazısında, üniversite yöneticilerinin öğrenciyle anlaşma, müzakere ve basiret yolunu bırakarak, sertliğe kayından yakınıyor. Gerçekte bu konuda da aldanan biziz, yoksa, temelde değişen birşey yok. Tutucu çevre, güçlenmek, kendine destek bulabilmek, siyasi iktidarı daha güçlü anlaşma kurabilmek, zaman kazanabilmek için uzlaşıcı gözüktü ve desteği de bulunca, polisle birlikte devrimci kanada karşı hücumla geçti. Üniversite sorumlularının yetiştirmek istedikleri öğrenci modeli, yumuşak başlı, sadece kendisine öğretileni öğrenen, çağdaş sorunlarla ılgızlı, dersi dışında birşeyle ilgilenmeyen, eyyamcı öğrenci tiptiydi. Bu tip, işbirlikçi kapkaç düzeninin arzulanığı robot, düzene yatkın aydın modeliydi. Üniversite kaynaştığı işbirlikçi düzenin gerektirdiği aydın modelini yetiştiren bir alet olmak durumundayken, istenilen modelin ve çizginin dışında devrimci modeller elbetteki onu rahatsız edecekti ve bu devrimci model gelişip, güçlendikçe, dialektik bir şaşmazlık, üniversite de bu modele karşı tepkisini artıracaktı(3). Nitekim de öyle oldu. Üniversite, devrimci gençliği, derslerinde başarısız, komünist, anarşist ve marksist üniversite kurmak(4) isteyen kişiler olarak halka tanıttı. Ken, AP iktidarından farklı bir davranış içinde de değildi. Gerçekte, halk için savaşan devrimcileri, halkın henüz bilinçlenmemesinden yararlanarak, ona jurnalıyor ve halkın sırtından bir sınırdışı gerçekleştiren düzenle kaynaşıyordu. Son seçimlerde tek sol partinin uğradığı başarısızlığı, solun zaafı olarak kabul edip, üniversitenin sol devrimci gençliğe daha sert bir şekilde tepki göstermesine tamak olursak hiç şaşmamamız gerekir. Fakat, böyle bir yorum yaptığında bu sefer aldanan, Üniversitenin tutucu çevreleri olacaktır.

—Artık bir gerçeği görmemiz zorunlu: Üniversite ile düzensel yapı arasında kopmaz bir ilişki mevcuttur. Düzen böyle kaldıkça, bu düzenin üniversitesi de bundan başka olamaz. Üniversitedeki reform istekleri, genel ölçüde, düzenin değişmesine bağlıdır. Düzenin değişmesine ise, işbirlikçi iktidarların yandaş olan, öze okul, ki, tap ticareti yapıp, bu düzenin sağladığı piyasaya bilimi sürmüş öğretim üyesi de karşı çıkar. Reform, düzenin sağladığı imkanlardan faydalanmama-

ğa, bilim piyasasını ortadan kaldırmağa yönelirse, bu reform baltalanır. Kendi çıkarına dokunmayan değişimlere evet diyen öğretim üyesi, kendi çıkarı söz konusu oldumu, hayırı çeker. Öyleyse, bilimin piyasasını ortadan kaldıran bir düzenin gerçekleştirilmesi olmadıkça, üniversite değişmez. Üniversite ile düzen arasındaki paralellik, düzene karşı çıkmadan, üniversitede reformun hayal olduğunu kanıtlamıştır artık. Üniversite çapında reformcu eylemlere bel bağlamak, sadece yeni aldatılmaları düşmekten başka bir anlam taşımaz. Zorunlu olan üniversite çapında reform değil, yurt çapında devrimdir. Üniversite içindeki devrimcilerin de, üniversite dışı devrimcilerin de, üniversiteden düzene karşı bir baskıyı beklememek, Üniversitenin bürokrat korkaklığından yararlanarak, onu devrimci itmek konusunda üniversiteye baskı yapmaları zorunludur. Bu ise, yurt çapında devrimci güçlerin gelişmelerinden Trimarchi, devrimci öğrenci, güçlenmesine bağlıdır. 1969 haziran ayında, Milano Üniversitesi Ord. rencilerini polise ihbar edip (aynen bizde olduğu gibi), onların tutuklanmalarına yol açtığı zaman, 13 Haziran 1969 günü, Milanoda bütün işçi, öğrenci ve halk kuruluşları muazzam yasal gösteri yaparak üniversiteyi protesto etmişlerdi (bizde olmayan da işte bu). Bu gösteriye, işçi, gençlik ile birlikte, aynı üniversitenin bir çok öğretim üyesi de katılmıştı. Bilmem artık Milano Üniversitesinde yeni Trimarchi'ler çıkabilir mi?

Sorunlara bu açıdan bakınca, öğretim üyeleri - öğrenci ve öğretim üyelerinin kendi içlerinde çıkan çatışmalar, toplumsal yapının, sınıfsal ilişkilerin zorunlu kıldığı doğal çatışmalardır. Gençliğin devrimci eylemini antiemperyalist çıkışını, batı taklitini, liginden kurtulamıyarak, yine Marksizci tezlerle yorumlamaya çalışmak, gençliğin kişisel bunalımları ile açıklamaya kalkışmak, hem yanlış ve hem de geri bıraktırılmış ülke gerçeklerini saklamak anlamına gelir(5). Devrimci gençliğimiz, antiemperyalist, anti-kapitalist devrimci eylemiyle, bizlere çok şey öğretmiştir ve onun bize öğrettikler, bizim onlara öğrettiğimiz sözüm ona bilimsel şeylerden de çok daha gerçek ve değerlidir. Bu açıdan, bir öğretim üyesi olarak devrimci öğrencisini desteklemek, bir talebeden yana olup olmama, talebecilik yapıp yapmama sorunu değildir. Öğretim üyesinin, devrimci gençlikten yana olup olmaması, antiemperyalist olup olmaması, devrimci olup olmaması demektir ve biz kendi payımıza, elimizden geldiği, gücümüzün yettiği ölçüde devrimci ve antiemperyalist olmaya çalışacağız.

3) Tunaya, Ankara Üniversitelerinin daha devrimci oldukları, İstanbul gösterdiği sert tepkiyi onların göstermediğini belirtiyor. Bu fark İstanbul Üniversitesinin, iş imkanlarının ve işbirlikçi işletmelerin İstanbulda daha çok olması nedeniyle, mevcut düzenle daha sıkı ve çok ilişki kurmuş bulunmasıyla yorumlanabilir.

4) Devrimci öğrencinin Marksist Üniversite kurmak istediği yolundaki sav kadar komik bir sav olamaz. En müptedi bir marksist dahi bilir ki, bu denli gerici geribıraktırılmış bir kapitalist düzende marksist üniversite kurulamaz. Nitekim öğrenciler, her zaman, şiar olarak «demokratik üniversite» tezini işlemişlerdir.

5) Nitekim, Markuse, kendisi de, 1969 yazında Romada verdiği konferansda, kendi tezlerinin gelişmiş, kapitalist batının tüketim toplumları için geçerli olduğunu, geribıraktırılmış ülkelerin kendilerine özgü yapıları nedeniyle aynı görüşleri bu toplumlar için uygulanamıyacağını belirtmiştir.

Amerika'daki askeri iktidar

Kapitalizmin Son Aşaması PENTAGONİZM

JUAN BOSCH

● Bugün Amerika'da siyasi iktidarın da üstünde, «sanayiçi-asker kompleksinin meydana getirdiği bir Pentagon iktidarı vardır... Pentagon kendi ülkesini ve vatandaşlarını soyduğu gibi, savaş sanayisini ayakta tutmak, daha çok vurgun vurabilmek için dünyayı kana boyamaktan da çekinmemektedir. Pentagon'un darbesine uğrayanlardan biri olan eski Dominik Cumhurbaşkanı Juan Bosch buna «PENTAGONİZM» adını vermektedir. ANT'nin bu hafta yayınlanan «PENTAGONİZM» kitabında bu üst iktidar mekanizmasının içyüzü, bütün eplaklığıyla anlatılmaktadır.

DUNYANIN birçok yerinde hâlâ emperyalist ülkelerle sömürgelerden söz ediliyorsa, bu emperyalizmin yerini pentagonizm'e bıraktığını henüz tam olarak anlamamız olamazdan ileri gelmektedir.

1939 - 1945 harp yıllarının sonuna kadar uzanan en güçlü çağında emperyalizm vakıası, sömürgeler fethederek, bu sömürgelere sermaye ihraç ederek ve kendi yurdundaki sanayi dalları için gerekli hammaddeyi buralardan sağlayarak varlığını hissettirdi. Bu sömürgeler, aynı zamanda, metropolün sanayi üretimini için el altındaki hazır pazarlardı. Böylece sömürgelerin iktisadi hayatıyla metropol kopmaz bağlarla bağlanıyor, bu da siyasi uydulukla tamamlanıyordu.

Emperyalizmi adını verdiğimiz vakıanın bu kısa tanımına göre, sömürge, sermaye yatırım sahası, aynı zamanda, kazançların birikme merkezidir. Emek ucuzdur. Düşük fiyata hammadde bulunmaktadır. Metropol bankaları için daha az parayı, daha kısa vadede, daha yüksek faizle işletme imkanı vardır. Metropolden sömürgeye ticaret kontrol altındadır. Ama metropolde imal edilen mallara, nakliyat dolayısıyla böyle fiyat bindirilir ki, bunlar bizzat sömürgeye bulunan metropol yurttasları için bile hayli pahalıya gelir. Bu ekonomik bağımlılığın sonu suna varır: Sömürgeye bir emekçi iş saati başına mersela on birim para alırsa, kendisinin veya aynı metropole başka kendi gibi bir başka sömürge emekçisinin çıkardığı hammaddenin metropolde işlenmiş halini satın alırken, bu malı harcayan iş saati başına elli birim para öder. Demek ki, bu işçi, kendi ödediğinden beş kat daha az paraya çalıştırılmıştır.

Bir sömürgeci fethi ve bağımlılığın sürdürülmesi, askeri bir gücün devamlı müdahalesini gerektirir. Bu da, bu işi ayarlayıcı, silah sanayii ile, sömürgeler için sivil yönetici ve memur yetiştiren uzmanlaşmış okullarla, sömürge topkâhlarında döndürülen savaş dolaplarına uygun sahte kahramanlık havasını yaratacak sairler, müzisyenler, ressamlar, gazeteciler ve hatiplerle sağlanır.

Oysa bu hava silinmiştir bugün. Gündüzün çocukları sömürge ordularının yüzlerini sadece gravürlerde, kitaplarda ve geçmiş zamanları konu alan filmlerde görüyorlar.

Emperyalizm, çoktan maziye karışmış bir çağın gölgesiydi, buna rağmen bir düşünce tembelliği içinde onu hâlâ varsayıyoruz ve yeryüzünün şu veya bu ülkesini emperyalist olmakla suçlamağa devam ediyoruz. Mademki, diyoruz, bugün insanlığın üçte ikisi kapitalist toplumlar da yaşamaktadır ve mademki Lenin, emperyalizmle kapitalizmi bir bütün halinde görmüş ve emperyalizmi, o günün gerçeği içinde tamamen haklı olarak, kapitalizmin en son merhalesi olarak vasıflandırmıştır, öyleyse emperyalizm hâlâ mevcuttur. Kuruntu... Emperyalizm çoktan yok oldu ve kapitalizm, o yokolduktan sonra da yaşamakta.

Peki, yokolan emperyalizmin yeri boş mu kalmıştır? Hayır... Emperyalizmin yerini bugün kendinden daha üstün bir güç almıştır; emperyalizm yerini pentagonizm'e bırakmıştır.

Sanayi kapitalizmi, gelişme çağında, teknolojiye muhtaçtır, «bilginlere» değil artık. Bilginlerin kapitalizme asıl fayda çağı 19. yüzyılın sonlarıydı. Bilim kapitalizmin hizmetine girer girmez ona, dev sermayeler biriktirecek o kadar rahat, o kadar çok, o kadar zengin kaynak vermiştir ki, bunların yanında basit sömürge zenginlikleri çocuk oyuncakı kahr. Bil-

ginlerin çalışmalarına el attığı sıralarda, sanayi kapitalizmi, hızla gelişme yoluna girmiştir. 1914 - 1918'in savaş yıllarından itibaren başlayan bu gelişme İkinci Dünya Harbiyle birlikte önceden tahmin edilemeyecek bir merhaleye erişti. Atom çağının eşliğinde o, 1939 yıllarına kadar tanıdığımız biçiminden öylesine farklı hale gelmişti ki, tarihi bir deyimle ifade edersek, artık yirminci yüzyılın değil, yirmi birinci yüzyılın malı olmuştur. Gündümüzde kapitalizm, çok - gelişmiş kapitalizmdir. Kapitalizmin bu yeni türünün, artık, hammaddeyi ucuza getiren ve imal edilmiş malların yüksek fiyatla tüketilmesini sağlayan sömürge bağımlılıklarına ihtiyacı yoktur. Kapitalizmin emperyalist çağında söz konusu olan bu iki unsur on katıyla telafi edecek imkanları, çok - gelişmiş kapitalizm, kendi içinde yaratıyor. Çok - gelişmiş kapitalizmin devleşmiş sanayi tesisleri, bilimsel gelişmenin yarattığı imkanlardan faydalananak, en gerekli olanından başlayıp bütün hammaddeleri insanlığın o güne kadar bilmediği yollardan çok düşük bir fiyatla elde edebiliyor. İyi evsafı, bol dayanıklılığı bilimsel denenmiş bir sürü hammadde... Bunlar üretimde hayali rakamların gerçekleşmesine imkan ver-

iyor; ayrıca sadece üretim artıklarının yeniden üretime sokulmasıyla bir sanayi kolunun gerektirdiği asgari iş bünyesi yaratılıyor. Öte yandan temel üretim malları üstünden elde edilen büyük kârlar, bir yandan mevcut tesisleri büyütürken, bir yandan da yenilerinin kurulmasını sağlamakta. Bu ardi kesilmeyen sürecin sonu, kapitalizmin tarihinde bugüne kadar görülmemiş yoğunlukta bir üretim gücüne varmıştır. Bu yüksek verim sayesinde çok - gelişmiş kapitalizm, çok yüksek ücretler verebilmektedir. Ücretlerdeki bu artım, sadece milli sınırlar içinde öyle bir satın alma gücü artışı doğuruyor ki, bunun sonunda meydana gelen sermaye birikimini, en ateşli sömürge akıncıları, hem de en parlak zafer günlerinde, akıllarının köşesinden bile geçirmemişlerdi.

Sömürgelerle metropoller arasında yepyeni ilişkilerin doğduğu. De Gaulle'un sömürge tasfiyeciliği ve Britanya İmparatorluğu'nun Commonwealth'i gibi, gündümüzde bu durum, kapitalizmin en gelişmiş ülkesinde, emperyalizmin henüz soğumamış yerini kapacak olan yeni bir vakıanın doğmasına sebep oldu: PENTAGONİZM. Emperyalizm epey zamandır yeryüzünden silindi gitti, öyleyse onunla

birlikte onu ifade eden kelime de hayatını tamamlamış demektir. Artık Latin Amerika'da, Asya'da, Afrika'da ve yeryüzünün bütün az gelişmiş ülkelerinde, hakim olan, Lenin'in, kapitalizmin en son ve en ileri merhalesi olarak tanımladığı ihtiyar emperyalizm değildir. Şimdi karşımızdaki canavar, çok gelişmiş kapitalizmin yarattığı pentagonizm'dir.

Pentagonizm, emperyalizmin bütün özelliklerine sahiptir; hem de en yıkıcılarına, en ezici yet vericilerine... Fakat emperyalizmin o kadar ileri bir gelişti ki, aralarındaki fark, gündümüzün çok gelişmiş kapitalizmiyle ondokuzuncu yüzyılın sanayi kapitalizminin arasında ki fark gibidir. Daha gemalaşıp ifade edersek, diyebiliriz ki, pentagonizm emperyalizme etki sahası değil, etkilediğinin mahiyeti bakımından benzer; 1870 Fransa - Prusya harbinde kullanılan sahra topunun Hiroşima'ya atılan atom bombasına benzemesi gibi. İkisi de ölüm getirir, ama ölüm sayısız birbirleriyle aynı olmaktan çok uzaktır.

Pentagonizm, bu benzeşmeye rağmen, en karakteristik çizgisi bakımından emperyalizmden belirli şekilde ayrılır; yani sömürgelerin fethi ve orada meydana getirilen iktisadi sömür bakımından. Pentagonizm'in, kendi öz yurdu dışında sömürgeleri istismar endişesi yoktur. Ana yurdundaki sömürsünü el verimli hale getirebilmek için, pentagonizm kendi metropolünü sömürgeleştirir. Bunu yaparken, aynen bir başka ülkenin sömürgeleşmesinde kullanılan askeri usullere başvurmak lazımdır. Bu durumda, silah kendi öz halkına doğrultamıyacağına göre, metropol orduları, el alır, başka kotalara taşır. Yabancı topraklara saldırarak için metropol ordularını yola düzmek daha önce de emperyalizmin geçmiş çağlarında da vardı; bundan dolayı emperyalizmin şimdi de var olduğu düşünülebilir. Ama bir yanlış olur bu. Çünkü, askeri gücünün kullanılması değil, kullanışlı hedevidir, değişen...

Pentagonist bir ülkenin orduları, sömürge topraklarının fethi için harekete geçmez. Savaşın gayesi başkadır artık. Uzak bir ülkede değil, anayurtta, pentagonizmin metropolünde iktidar sağlamak. Şimdi mesele, fazlaşan kapitalilere yurt dışında elverişli yatırım sahaları aramak değil, harp sanayii üretimi için harekete geçirilmiş

Dağ Fare Doğurdu

Başkan Nixon'un üç hafta öncesinden açıkladığı ve o gün bu gün Amerika'da olduğu gibi bütün dünyada da büyük merakla beklenen televizyon konuşması nihayet aynı ilk pazarı gerçekleştirdi. Nixon'un «Vietnam Barışı» konusunda «yeni hiçbir şey» ileri sürmediği doğrudan batıya yaygın bir kanı. Gerçekten de Amerikan Cumhurbaşkanı, en çabuk şekilde Vietnam'da barışın gerçekleşmesini isteyenleri tipki selefi Johnson gibi ve bir kez daha hayal kırıklığına uğratmıştır. Amerikan Cumhurbaşkanı'nın barış planı olarak ileri sürdüğüleri aslında, savaşın sürdürülmesini tezgahlamaktan ve bunu Amerikan kamıyoyna kabul ettirme çabasıdır başka bir şey değildir. Başkan'ın Amerikan kuvvetlerinin Vietnam'ı terketmesi için gerekli görüşmelerin Paris görüşmelerindeki gelişme, Vietnam'da «düşmanın faaliyetleri», Güney Vietnam kuvvetlerinin Amerika çekildikten sonra yine «düşmanın» Amerikalıların yerini alabilecek güce eriştirilmesi. Bizzat Amerika'nın tutumuyla daha uzun süre gerçekleşmesi imkansızlığı düşünülürse, Vietnam barışının bir kez daha «dünyaya kaldığına» hükmetmek gerekir. Üstelik Nixon, Amerikan askerlerinin ne zaman

ve ne miktarda çekileceklerini de açıklamaktan kaçınmaktadır.

Dıştaki muarızlarını iyi niyetlerine inandırmıyacağına pesinen kabul eden Amerikan Cumhurbaşkanı, le Monde'un başyazısında altını çizdiği gibi «hiç değilse içerdeki savaşı kazanmak» yoluna seçerek, Amerikalılara Vietnam'daki bir hizmetin «şahılayıcı» yanlarını hatırlatarak barış konusunda «aceleci» olmamalarını anlatmaya çalışmaktadır. Ne var ki Amerikan kamıyoynı şimdiden kaynamaya başlamıştır. Buna Edward Kennedy gibi politikacıların muhalefeti de, Batı dünyası kamıyoynunun baskısını da katmak gereklidir. Öte yandan başta Hanoi, Vietnam Kurtuluş Cephesi ve Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerin tümü Nixon'ın yutturma taktiği karşısında kesin tavır takınmışlardır.

Evet dağ fare doğurmuştur. Amerika Vietnam politikasındaki samimiyetsizliğini bir kez daha belirlemiş, savaş makinası Pentagon bir kez daha ağırlığını hissettirmiştir. Kısaca iş gene Hanoi'nin, Güney Vietnam Kurtuluş Cephesi'nin kahraman savaşçıların çelik direncine kalmıştır. Elinde sonunda Amerika'yı bu direnci dize geçirecektir.

Ortadoğu'da geri tepen oyun!

Ortadoğu'da Lübnan yönetimi ile Filistin Kurtuluş Cephesinin fedailerleri arasında patlak veren kriz, Arap dünyasını son derece ciddi bir biçimde sarstıktan sonra, Birleşik Arap Cumhuriyetinin inisiyatifi ile hiç değilse sınırlı bir çözüme bağlandı. Bununla birlikte Lübnan'ın işi kan dökmeye kadar varan sert davranışının ardında bir Amerikan müdahalesine yeşil ışık yakmak gibi bir ikinci siyasi tuzak ihtimalinin bugün dünya oranda daha somut bir biçimde ortaya çıkması krizin tamamen atlatılmadığını göstermektedir.

Aslında mesele çeşitli yanlarıyla Ortadoğu'daki karmaşık durumu içli dışli ilişkileriyle birlikte yansıması bakımından son derece ilgi çekicidir. İlk elde arap dünyasını bir baştan öbür uca sarsan ulusal uyanışın ve bu uyanışın emperyalist cephe tarafından engellenmesini amaçlayan dolaylı yada direkt müdahalelerin ortaya koyduğu kritik ortamda, Avrupa'nın savaş ateşiyle tutuştuğu bir sırada kenarda kalmayı ve savaş ortamından yararlanarak havadan kassalarını doldurmayı beceren İsviçre'ye özenen, bu konuda da hayli başarı sağlayan Lübnan'ın durumu vardır. Arap dünyasında İsrail'in son saldırısından bu yana daha da somutlaşan uyanışın dalga dalga gelişerek emperyalizmle güzlü açık, dolaylı yada dolaysız çıkar ilişkileri olan gerici ve tutucu arap yönetimlerini bizzat kendi halklarıyla karşı karşıya getirdiği bir ortamda, Lübnan'ın bu bezirgan politikayı sürdürmesi elbette ki ilanhiye mümkün olamazdı. Nitekim son olaylarda Lübnan Hükümetinin Filistinli vatanseverleri kapının dışına koymayı denediğinde, bu harekete başta gençliği olmak üzere bizzat kendi halkı karşı çıkmıştır.

Lübnan'daki İsviçre avantajlığı özlencilerinin çatışmayı son derece sert düzeylere götüren eylemleri ve hele Suriye'nin Lübnan sınırına yığınak yaptığı ileri sürerek istilaya uğrayacakları yaygaralarının hedefi ise, eski tatlı kârlar ortamının geri geleceği hesaba dayanan bir Amerikan müdahalesi özlencilerinin başka bir şey değildi. Böyle bir durumda yada «tarihî» bir yeni «tekerrüründe» emperyalist masası İsrail'in bezirgan politikası da ileri rejimi devirmek amacıyla Suriye'ye çullanacaktı. Gelin görün ki artık «tarihî» Akdeniz'de emperyalistlerin ve onların beşinci sınıf masahıdına parsa bekleyen takımının gönlüne göre «tekerrür» etmiyor. Bir başka deyişle, Akdeniz'de pabuç bir hayli pahalıya çıktı. Nitekim Amerika, Vietnam, Ortadoğu, silahsızlanma, Orta Avrupa gibi temel sorunlarda Sovyetlerle kurulan diyalogun çıkmaza girmesini, Lübnan'ın İsviçreçilerine, İsrail'in parsacılarına bahis uğruna, feda etmeyi göze alamamıştır. Öte yanda Birleşik Devletlerin bu temkinli tutumunda, Akdeniz'de Sovyet varlığının yarattığı yeni denginin de rol oynadığı muhakkaktır. Lübnan'la Filistin vatanseverleri arasında varılan anlaşmanın bir başka ilgi çekici yanı da başkanı Nasır'ın araplar arası bir meselenin çözümünde meselenin, ardında sayıları hayli kabarık kurban bırakan bir silah çatışması olduğu düşünülürse ne derece ağırlığı bulunduğu göstermektedir.

raya. Birincisi, iş dünyasının bugüne kadar hayat bile edemeyeceği bir sermaye birikiminin en hızlı ve en emin yolu olmasıdır. Çünkü kazançların bütünü -en azından bütününe çok yakın bir kısmı- harp malzemesi üreticilerinin, bu malzeme daha cepheye gönderilmeden, cebine akmaktadır. Bu açıdan, ancak California altın madenleri, imkânlarının ilkinde oranda daha sınırlı oluşunu hesaba katmaksak, bu kadar çabuk, bu kadar kesin kazanç getirebilir.

Pentagonizmin manevi planda getirdiği imkansa, pentagonist ülkenin prestijini zedelenmekten kurtarmasıdır. Zira bu saldırı, kanlı bir bütün dünyaya bu arada, harp araçlarıyla işadamlarının kazancını sırtından ödeyen, aynı zamanda bu araçları hizmete sokacak ve onları kullanırken ölecek olan askerleri evlatlarından sağlayan kendi halkına karşı, sömürge topraklarını ele geçirmek için savaşmadığını iddia edebilecektir. Bu da, emperyalist bir gayesi olmadığını söylemekle aynı hesaba gelir.

Gerçeklik bakağta bu iddia doğrudur, ama en büyük gerçeği de hasıraltı etmektedir: Bir avuç bankacının, sanayicinin, tüccarın, generalin ve politikacının, harbi, çabuk kazançlar sağlamak için yaptığı, bu kazançların sermaye birikimini doğurduğu, biriken sermayenin yeniden yatırıma girerek yeni

yeni kazançlara yol açtığı gerçeğini maskeleyen yarıyan bu iddia, pentagonizm için, işini istediği gibi yürütmesine imkan veren bir propaganda aracı olmaktadır. Genç askerler, ülkelerinin emperyalist olmadığının, harbi sömürge ele geçirmek için yapmadıklarına kolayca inandırılabilirlerdir. Daha da ileride giderek, saldırdıkları ülkenin iyiliği için, onu bir felaketten kurtarmak uğruna ölüme gittiklerini sanabileceklerdir. Meselenin en can alıcı noktası da buradadır. Zira insanları ölüme ve öldürmeğe gönderirken onlara şuurlarını donduracak ve kendilerini kendilerine karşı bakh kılacak bir «sebebe» daima bulunur.

Hüseyin BAŞ

sayısız kaynakları kullanmak. Kâr, silahların ateşlendiği değil, imal edildiği yerdedir. Bu kâr pentagonizmin metropolinde sağlanır, ona boyun eğen ülkede değil. Bombardıman uçaklarıyla ilgili bir sözleşme, en sengin maden bölgesinin ele geçirilmesinden daha çok, hem de çok daha kısa sürede kâr getirir. Sözleşme imzalanır imzalanmaz para avucunun içindedir: Yani pentagonist iktidarın güldüğü merkezde kârsızdır. Askeri hareket pentagonist ülkenin çok uzaklarında meydana geliyor ama, uçaklar ülkenin içinde yapılıyor; ülkenin içinde sağlanıyor dev kazançlar. Servetler ülke halkının sırtından çıkıyor artık, pentagonist iktidarın kogu alanı haline gelmiştir.

Pentagonist ülke insanı bir sömürge insanı gibi sömürülmemektedir bugün. Zira fabrika sahiplerini zenginleştiren, bombardıman uçaklarını vergileriyle ödeyen odur. Böylece metropol en âla sömürgeyi kendi yurdunda bulur. Oram hem metropoldür, hem sömürge. İnsanlığın şimdiye kadar tanımadığı bu i. çelik bizi bu durumu tanımlayacak yeni bir terim bulmaya zorluyor. Artık söz konusu olan eski sömürge imparatorlukları değil. Çünkü kârların birikimi için sömürge toprakları zaruri değil bugün. Bu kârlar metropol ülkesinin sırtından sağlanıyor. Öyleyse karşımızda, ki, hem sömüren metropoldür, hem de soyulan sömürge. Artık söz konusu olan bir başka şeydir: «Anayurt sömürge».

Şüphesiz müteveffa emperyalizm de silah fabrikaları sahiplerine kazanç sağlamaz değildir. Ama uzun vadeli bir satış üzerinden peşin verilen komisyonlarıyla bu kazançlar, bir anlamda, varabileceği son sınırına dayanmıştır. Gerçekten de o zamanlar kapitalistler ve emperyalist ülkeler hükümetleri, askeri teçhizat satışıyla a-

nında gerçekleşen kâr yolları aramıyorlardı, sömürge topraklarının işgali sonunda doğacak uzun vadeli yatırım imkanlarından kazanç sağlamaya çalışıyorlardı.

Pentagonizm, sömürge ülkelere sermaye bağhyarak eylemini yürütmez. Pentagonizmin eylemi, emperyalizmin de aynıını veya benzerlerini kullandığı bazı askeri metodlarla başlar ama, gayesi başkadır. Pentagonizm için saldırılan veya saldırılacak olan ülke, ister silah, ister insan şeklinde olsun, bir kısım harp malzemesinin harcancığı bir alandan başka bir şey değildir. En pahalı savaş araçları, mermiler, bombalar, mihli malzeme, giyim kuşam, çimento, karargahların inşasında kullanılan her türlü malzeme, yollar, köprüler, askerlerin yiyeceği - içeceği ve askerlerin bizzat kendileri, daha doğrusu bunların büyük bir kısmı, burada tüketilir. Saldırılan ülke, metropolde çoktan satılmış ve kârını yapmış üretim mallarının son bedefidir.

B-52 bombardıman uçaklarının imalatıyla ilgili bir sözleşmenin uygulanışını ele alalım. Böyle bir işe girirken bir veya birçok bankadan yüz milyonlarca dolar çekmek lazım. Bunu ancak, doğrudan doğruya veya dolaylı yoldan bu bankaların yöneticisi olan sanayi babaları kolayca yapabilirler. Demek ki, dev siparişler, ancak, geniş mali ve sinai imkanları ellerinde bulunduran, yerine oturmuş büyük firmalara yönelmekte kusur etmeyecektir. İş konusunda «pentagonizm», insanlığın bugüne kadar gördüğü en akıl almaz mekanizmadır ve ister istemez, en üst dereceye varmış kapitalist ülkede, «çok-gelişmiş» kapitalizmin ülkesinde, kazançları biriktirebilme melekesinin sosyal değerlerin önünde yer aldığı ülkede ortaya çıkacaktır.

Pentagonizm, emperyalizme oranla birçok yeni imkânlar getirmiştir. Bunlardan iktisadi ve manevi imkanları alabiliriz bu-

ant yayınları sunar

PENTAGONİZM

JUAN BOSCH

(Eski Dominik Cumhurbaşkanı)

Bugün bütün dünyayı tehdit eden Amerikan emperyalizminin 1 numaralı vurucu kuvveti, hiç şüphesiz, Amerikan silahlı kuvvetlerinin genel karargahı olan Pentagon'dur. Bugün Amerika'ya ve Amerika'nın etki alanı içindeki ülkelere hükmeden kuvvet artık Beyaz Saray değil, asker - sanayici kompleksinin beyni olan Pentagon'dur. Pentagon'un askeri iktidar mekanizmasının iyizlihi en iyi bilenlerden biri ise, muhakkak ki, Dominik'in meşru cumhurbaşkanı iken 1963 yılında Amerikan usakları tarafından silah zoruyla iktidardan uzaklaştırılan ve ülkesi Amerikan kuvvetleri tarafından işgal edilen Juan Bosch'tur. Emperyalizm konusunda marksist - leninist analizleri de aşmak iddiasındaki Juan Bosch'un bazı değerlendirmelerini ihtiyatla karşılamakla beraber, Pentagon'un iyizlihi öğrenmek bakımından «Pentagonizm» kitabının çok yararlı olacağına inanıyoruz. Lüks krome beş renkli ofset kapak içinde 136 sayfa, 5 Lira'dır.

Ant'ın Öteki Kitapları

- GERİ BIRAKTIRILMIŞ TÜRKİYE, Dr. Sedat Özkoç, 5 Lira.
 - HİLAFET VE ÜMMETÇİLİK SORUNU, Mehmet Emin Bozarslan, 12,5 Lira
 - OSMANLI TOPLUM YAPISI, Dr. Muzaffer Sencer, 30 Lira
 - ZAPATA, Robert P. Millon, 5 Lira
 - MAVİ GÖZLÜ DEV (Nazım Hikmet ve sanatı), Zekeriya Sertel, 10 Lira.
 - DİNLE YANKEE, Wright Millie, 10 Lira
 - TÜRKİYE'DE HERİCİ AKIMLAR Yıldız Sertel, 15 Lira
 - QIZGILI DÜNYA Ferruh Doğan, 5 Lira
 - İNCE MEMED I (9. Baskı) Yaşar Kemal 15 Lira.
 - İNCE MEMED II (2. Baskı) 15 Lira
 - MİLLİ KURTULUŞ ÖZPHEŞİ Douglas Bravo, 5 Lira
 - DÜZENİN YABANILAŞMASI İdris Küçükönce, 7,5 Lira
 - ANARŞİZM Duclou - Cohn Bendit, 7,5 Lira
 - ROMAN GİBİ Sabiha Sertel, 15 Lira
 - SIYAH İKTİDAR Stokely Carmichael 7,5 Lira
 - YAŞANTIM Yevtuşenko, 5 Lira
 - NAZİM HİKMETİN POLEMİKLERİ Kemal Sütker, 7,5 Lira
 - SABAHATTİN ALİ DOSYASI Kemal Sütker, 7,5 Lira
 - GERİLLA NEDİR Alberto Bayo, 5 Lira
 - SAVAŞ ANILARI (2. Baskı) Che Guevara, 10 Lira
 - UÇ ANADOLU EFSANESİ Yaşar Kemal, 10 Lira
 - ORTADİREK Yaşar Kemal, 15 Lira
 - YER DEMİR GÖK BAKIR (3. Baskı), Yaşar Kemal, 10 Lira
 - ÖLMEZ OTU (2. Baskı) Yaşar Kemal, 15 Lira
 - MARKSİZMİN TEMEL KİTABI (Toplatıldı) Emile Burna, 5 Lira
 - GERİLLA GÜNÜĞÜ (Toplatıldı) Che Guevara 10 Lira
- Genel Dağıtım: ANT YAYINLARI P. K. 701 - İstanbul
İstanbul Dağıtımı: GE-DA
Ankara Dağıtımı: Aydın Kitabevi
Ege Dağıtımı: DATİG

Devrim İçin Hareket Tiyatrosu'nda işçilerin sınıf sorunlarını ele alıp yansıtmak esastır.

Devrim İçin Hareket Tiyatrosu'nun devrimci slogan

"Sanatımız Ancak Devrimci Sınıflar İçindir,"

Osman S. AROLAT

BUGÜN geri bırakılmış ülkelerde sanatın hangi toplumsal sınıflara yönelceği sorusu cevap bulamamıştır. Bu nedenle, küçük burjuvaların kendi bakış açılarından kalkınarak ortaya koydukları yapıtlar kendi portreleri olmaktan öte gidememektedir. Halkın en geniş kesimi işçi ve köylü devrimci sınıflarına bir geyler vermek başarılmamaktadır. Sanat adına egemen sınıfların toplum yapısı insan kafasında yansıtılmaya çalışılmakta, ürünler bu yansımanın uzantıları olmaktadır. Oysa halkın yaşamı sanatın yaratıcı tek kaynağıdır. Bunun adına yapılan bütün çalışmalar tutarlı bir köke, geçerli bir öze ulaşır. Bundan kaynaklanan sanatçılar, kahot, sürekli, devrimci sanatı başarmaktadırlar.

Türkiye'de tiyatro alanında genç bir atılım bir yıl aşkın bir süredir işçi ve köylü kitleleriyle birlikte bir soluklanmayı amaçlamış olarak sürmektedir. Bu nedenden Devrim İçin Hareket Tiyatrosu'nun sürdürdüğü deney önem kazanmakta, bir anlamda buna yönelimi amaçlamış sanatçılara örnek olmaktadır.

DIHT üyeleriyle yaptığımız bir konuşmayı sunuyoruz.

● Devrim İçin Hareket Tiyatrosu bir anlamda yeni özgürlük döneminin getirdiği sınıfsal hareketlerin sanatın bir biçiminde yansımaları mıdır?

— İnsanlık dünyaya adımını atar atmaz, yaşamaya başlar bağlamış geçitli araçlar kullanır. Bu araçların en önemlilerinden biri de sanattır. İnsanlar acılarını, duygularını, sevinçlerini kısacası yaşamlarının bölünmelerini sanatlarıyla anlatmaya çalışırlar. Kendi yaşamlarına özgü anlatımlar bulurlar. Yani her toplumun, toplumun her kesiminin kısacası her sınıfın kendine yaraşır bir sanatı olur. Bu açıdan bakıldığında bir sınıfın sanatı kendi devrim döneminde devrimci tamamlanmaya yönelen araçtır. Geri bırakılmış toplumda işçi sınıfının sanatı, geri bırakılma bağlarını kırmaya ve sosyalist toplumu kurmaya yöneliktir. Yaptıklarımız açısından konu ele alınırsa devrim hareketi içerisinde miting, yürüyüş, grev nasıl bir yürüyüşse, bizimki de öyle bir yürüyüştür. Yalnız kesinlikle yeni özgürlük döneminin açık eyleme dönüştürdüğü işçi sınıfının devrimci hareketinden kaynaklanan

bir yürüyüşüdür. Biz, devrimin işçi ve köylü sınıfların öncülüğünde başarılacağını biliyoruz ve sanatımız aracılığıyla buna yardım ediyoruz.

● Günümüzde Türkiye'de sanatın görevi bu sözünü ettiği devrimci işlev midir?

— Türkiye'de devrimci sanatın görevi devrimi yapacak sınıflara yani sömürülen sınıflara, devrimi gerçekleştirecek sınıflar olduğunu sezdirmek yada anlatmaktır. Sanat yoluyla devrimci bir birikim vermektir. Doğal olarak bizim görevimiz de bu birikimi sağlamaktır. Bu açıdan en iyi tiyatro, insanca yaşamayana, sömürülene, insan olduğunu kendi sınıfı için savaşması gerektiğini düşündürendir.

● Bu noktadan hareket ederek, bugün kentlerde salonlarda yapılan tiyatro, burjuvanın kendi çirkin portresi midir?

— Evet, tiyatro adına yapılan şey, egemen sınıflar adına yapılmaktadır. Devrimci atılımda yoksun, bir anlamda yaşamayan insanın sanatı yapılmak-

tadır. Bu bakımdan ölüdür. Ayrıca sunulan bu burjuva portresi Türkiye insanının portresiyimig gibi sunulmaktadır. Hatta bu arada bazen devrimci özü de kendi piyasa alanları içerisinde alıp yozlaştırmaktadırlar.

● Bu noktada sizin yaptığınız, tiyatroyu küçük burjuva bakış açısından koparmaya nıdır?

— Biz ona çalışıyoruz. Sanatımızın ana kaynağını işçi ve köylü sınıflarına yani devrimci lere dayamak istiyoruz. Bizim için bu noktada iki gerçek var. Bu gerçekler bir anlamda bizim kaynaklanma alanlarımız. Bir devrimci birikimimiz, diğeri ve asıl kaynağımız da oyunlarımızı sunduğumuz insanların yaşamı. Önlü, sonu, evveliyatı, bugünü, yarını... Fabrikası, göçtüğü yer, Türkiye insanının devrimci atılımı içerisindeki her şeyi.

● Bunu yaparken seyircinizle birlikte bir soluk almayı nasıl başarıyorsunuz?

— Biz oyunu kurmaya başladığımız anda birlikte soluk al-

Yayın organları hakkında bilgi sağlanır. Eskiz ve program hazırlanır. Objektif tavsiyelerde bulunulur. Tespit edilen programlar hızla yürütülür.

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no.1, kat:3
Telefon: 27 68 00 - 27 66 01, İstanbul

Enternasyonal yazarını, Lenin anlatıyor

Uyan esirler dünyası
Uyan artık uykudan uyan

YAPILMASI GEREKEN NEDİR?

— Devrimci sınıflar gerçeğini kavramak —

maya başlıyoruz. Bu bizde ideolojisini taşıdığımız devrimci sınıflar adına yeni bir birlik doğuruyor. Oyun oynadığımız zaman da bu birlik hayat buluyor. Daha sonra da oyun sunduğumuz fabrikalarda grevin, işgalin yaşanılması bıraktığımız iz oluyor. Böylece karşılıklı bir diyalektik bağ kuruyor, seyircimiz bizi biz seyircimizi bir yerlere götürüyor.

● Bu giderek devrimci sınıflarda kendi sanatlarını doğurmasına sebep olacak mıdır?

— Kesinlikle olacaktır. Bunun ilk öncülleri bu dönemde bile katılmak isteyen işçiler olacak ortaya çıkmaktadır. Yalnız, gelişme işçi sınıfının devrimci bilinci, politik ağırlığa dönüş-
tüğüne güçlenecektir. Ve kendi iktidarını kurduğu dönemde gerçek ürünlerini verecektir.

● O zaman sizin bu dönemde karşılaştığınız zorluk çoğalan hareket tiyatroları yaratılabilir mi?

— Biz, başlangıçta bu kadar umutlu değildik. Çünkü bu toplumun rezil ekonomik şartlarını kırmada başarımızın ne olacağını kestiremiyorduk. Giderek deneyimlerle elde ettiğimiz motifler bizi geliştirdi. Şimdi yirmi kişi yirmi yere dağılıp Hareket tiyatroları kurmaya kalksa bu iş yarım yamalak olur, yada başarılı olacağı hakkında hiçbirimiz kesin birşey söyleyemeyiz. Ve tiyatrolar kurmak için dağılmak yolunu yordamını belirlemiş yanlışlarıyla da olsa yürüyen DİHT'i baltalamak olmaz mı bir yerde. Örneğin DİHT'in kurucu üyelerinin hepsi şimdi gene tiyatrolar. Ve kurdukları tiyatroyu nasıl daha sağlam bir yere oturturuz çabası içindeler. Bu işi küçük burjuva heveskarlığı, ya da çalkantıları içinde eritmek istemiyorlar. Bütün kurucular ve sonra

gelen arkadaşlar daha tutarlı, daha bilgili bir düzeye geldik. Bu gelişme bizi sağlam bir yere oturtmaktadır. Yaşadığımız dönemde kendi içimizden yeni hareket tiyatroları kurmak bizim gücümüzü bölücü bir olay olamaz.

● Bu noktada kuşkularınız nelerdir?

— Aslında Türkiye'de birçok devrimci eylem yanlış yerde. Her ne kadar yanlışlar da olsa bizim eylemimiz tutarlı çizgide yürümektedir. BUNUN KARŞISINDA BAZI ÇEVRELER BİZİM EYLEMİMİZİ DE PİÇ ETME İSTEĞİNİ TAŞI-MAKTADIRLAR. VE BUNUN İÇİN AYNI EYLEM BİÇİMİNİ KULLANIR. GÖRÜNEREK, HATTÂ OYUNLARIMIZIN A-DİNİ KULLANARAK BUNU YAPMAK İSTİYECERLER. DİR.

● Biçim olarak yaptığımız eylemin kökü nelerdir, kuşku-larınız var mıdır?

— Her politika kendi sanat-biçimini de yaratır. Kimi insanlar salt epik tiyatroyu devrimci tiyatro olarak bulmak-tadırlar. Ülkemizde bu dönem-de böyle birşey tek başına et-ken değildir. Yaşadığımız dö-nemde tiyatroyu devrimci sınıfla sunacaksa yalnız epik ti-yatroyla bir şeyler aktarama-yız. Henüz düşünme alışkanlığına varmamış bir kitleye özd-Brecht'in "İnsan düşünün ve sömürülme-yen yaratıktır" tanı-mı olan epik tiyatro anlayışıyla ulaşamayız. Oynadığımız yer-ların yapılarına göre kendi birikimimiz yok etmeden tavrı almamız. Eylemin sokaka dönüştüğü a-lanlarda sanatın biçimi de ona uygun olmalıdır. Sokakta insan yürümekte, bağırarak, elinde bir şey taşımaktadır. Onun sa-natı da artık o yapıya dönüş-meli, sokaktaki araçlardan ya-rarlanmalıdır.

● Sizi aksatıcı tutumlar ne-ler olabilir?

— Aslında bütün burjuva şartlanmılgı içindekiler, bizim sanatımıza karşı tutumda ola-bilirler. Bu onların başka bir po-litik düşünceyle şartlanmasın-dan doğan bir karşıtlıktır. Buna karşı gücümüzse geniş işçi ve köylü kitleleriyle kurduğumuz tutarlı diyalogtur. Bizim diyalog kurduğumuz sınıf için-de anlatımımızın yaygınlaşma-sı sanatımıza belirlemektedir. Ve böylece köksüz bir estetiğe düşmekten de alıkoymaktadır. Şuna inanıyoruz ki işçi köylü sınıflarıyla sıkı bir bağ ol-mayan sanat devrimci sanat olamaz. Sanatın işçi, köylü sınıf-larındaki yaygınlığı doğal ola-rak sanatın düzeyini de yüksel-teektir. Bir odada önce sanat-sal biçimi bulup sonra buna

Komün başarıya ulaşamadı... Ama, sonsuza dek yaşayacak olan Pottier'in Enternasyonal'i bir ateş bulutu gibi tüm evrene yayıldı, yayılmakta devam ediyor.

1876'da sürgünde bulunan Pottier yeni bir şiir yazdı: «Amerikan işçilerinden Fransız işçilerine». Şiiri de, kapitalizmin boyundurduğunda ezilen işçiler sefaletlerini, forsa yerine konmalarını, nesnesi oldukları sömürüyü ve davalarında son zafere ulaşacaklarındaki sarsılmaz inançlarını betimliyordu.

Pottier, Komün'den ancak 9 sene sonra Fransa'ya dö-nebildi. Hemen İşçi Partisi'ne üye oldu. Tüm şiirlerinin ilk baskısı 1884'de, «Devrim Şarkıları» adlı ikinci baskısı da 1887'de çıktı.

İşçi şairin diğer yapıtları ancak ölümünden sonra gö-rüldü.

8 Kasım 1887'de Paris'te işçiler, Komün yititlerinin gönüllü bulunduğu Père Lachaise mezarlığına götürüyor-lardı Eugene Pottier'in cenazesini... Kızıl bayrağı yırtmak isteyen polis, çatışmaya sebep oldu. Binlerce kişilik bir kalabalık cenaze alayına Pottier'in iyice damgasını bas-tı. Her taraftan «Yaşasın Pottier!» haykırıları yükseli-yordu.

Pottier sefaletin göbeğinde ölmüştü. Ama giderken de, yok edilemeyecek bir yapıt bırakıyordu: «Şarkılarla Propaganda»yı başaran en ylice kişilerden biriydi Pottier. İlk yapıtı duyurduğu zaman, sosyalist işçiler yüzü bile varmıyordu. Bugün ise milyonlarca proleter, Eugene Pottier'in tarihsel şarkısını tanıyorlar ve yayıyorlar...

* 8 Kasım 1969, Pottier'in 82. ölüm yıldönümüdür.

Lenin'den Çeviren
Hüsnü DILLİ

devrimci bir öz yerleştirmeye çalışmak yanlış ürünler vere-
cektir. Bu ülkemiz sanatçıları-mın hastalıklarından biridir. Meyhanelerde, odalarda, sö-mürülen yığınlarla ilişki kurma-dan, onlar adına yüksek ahkâm-lar kesme hastalığı. Tiplik bir burjuva tavrı.

● Oyunlarımız nasıl çıkıyor?

— Bir Türkünün birlikte söylen-mesi gibi. Her seyirciye göre bir oyun çıkıyor desek yanlış ol-maz. Çatı diyoruz, oyunun çatı-sını çıkarıyoruz önce. Temelde söyleyeceğimiz söz bellidir. Ama bunun hangi sorunun aracılığı ile söyleyeceğiz. Nerede? Kime? Bunları belirleriz. Sonra gelsin araştırmalar. Oynayacağımız seyirci ne diyor bu konuda? Bi-limsel veriler nelerdir? Ya da oynayacağımız yerde bu konuy-la ilgili bölgesel bir olay mı var? Hadi hep birlikte oyuna; güldürü öğeleri, şiirsel duyar-lık, halk motifleri, geleneksel biçim, koro, çağrı, türkü, masîdar, kıskırtma, uyarıcılık ve çocuklar. İşte oyun. Çıkma-tır ortaya. Artık herşeyiyle ne-rede oynarsak oranın oyudur, koparılmaz köklerle. Korkmayız gayri, insan kendine karşı kor mu?

● Seyircileriniz kimler?

— İşçiler, seyyar satıcılar, ha-mallar, köylüler, öğrenciler ve çocuklar. Hele çocuklar. Seyir-ciyl, seyirci olmaktan çıkarmak en önemlisi. O korkunç şartlan-mışlığıyla, olaylara, kendi du-rumuna seyirci kalmaktan ko-parmak, seyircilikten çıkarmak. Türk filmlerine, foto . roman-la-ra, klasik tiyatroya ya da hiç tiyatro seyretnemeye alışkın olmayı yılmak

● Sokak oyunlarımız nasıl ol-muyor?

— Selam ve davul sesiyle baş-
yor sokak oyunlarımız. Bizim ülkemizde bu iki şeye de gelme-yen olmaz. Bir düğün sanki. Söy-leyecek söz olan, hep birlikte sokağın köşesinde oynanan bir düğün. Kimse karşı koyamaz size. Eğer onlara aykırı bir du-rumun içinde değilseniz. Zaten artık o sokaktan, o çevreden bir parça gibisiniz. Oyununuz biter, çocuklar ve «güle güle, tekrar gelin» sesleri arasında ayrılırsınız. (Siz gittikten son-ra polis gelmiştir belki)

● Oyununuz sonunda eyleme dönüşüyor mu?

Oyunun oynandığı an, oyun-cuların ve seyircinin birlikte yaptıkları bir eylemdir zaten. Bir boşalmı tiyatrosu değil yap-mak istediğimiz. Ucu bilinme-yen bir zamanda ortaya çık-a-cak birlikim tiyatrosu.

● Baskılarla aramız nasıl?

Birkaç mahkememiz, tutuk-lanmamız var. Olmadığı gün yaptığımız işten kuşkuyla düşe-riz.

● Oyun yerleriniz?

Tiyatromuz ikinci yılına gir-di. Şimdiye kadar 1450'ye eli beş oyun verdik. Sokakta, amele pazarında, hanlarda, sen-dika salonlarında, grevler de, iş-gallerde, köylerde, kahvelerde, kapalı salonlarda, TÖS'te oynadık. Kırk dört bin kişi olmuş seyircimiz.

● Kadronuz kaç kişi?

Değişiyor sık sık. Ama her zaman oyun oynayabilecek on-beş kişimiz var.

● Kazanç durumunuz nasıl?

TÖS salonunda oynarken, iki-büyük lira alıyorduk. Yürüteme-dik. Kimi zaman, devrimci sen-dikalardan, öğrencilerden oyun oynadıkta para alıyoruz. Başka-ca bir gelirimiz yok.

MİLLÎ MÜCADELENİN 50. YILDÖNÜMÜNDE

AĞAOĞLU YAYINEVİ

TÜRKİYE HALKINA SUNAR:

SABAHATTİN SELEK'İN

DOĞRU VE UZMAN KALEMİNDEN

MİLLÎ MÜCADELE
ULUSAL KURTULUŞ SAVAŞI

YENİ BİR BAKIŞ, YENİ BİR AÇI VE YENİ BİR YORUM

SALI GÜNLERİ ÇIKAR. RESİMLİ. 125 KRŞ.

AĞAOĞLU YAYINEVİ. KURT İŞ HANI.

CAGALOĞLU. . İSTANBUL

Anı Der: 668

Yeni kabineden ötürü Demirel'e övgüler ve saldırılar

BAŞBAKAN Süleyman Demirel'in Bilgiççileri tamamen tasfiye ederek sadece Yeminli'lerden kurduğu yeni kabine, basında adeta çok etkisi yapmış, bu terchi, solcu tamen yazarlar da dahil bütün basın alkışlarken, mukaddesatçı basın yeni kabineye ağır eleştiriler yönelttik. Demirel'i masonlarla işbirliği yapmakla suçlamıştır.

Hürriyet Gazetesi, «Demirel'in Cesur Tutumu» başlıklı yazısında Başbakan'ı alkışlayarak şöyle demiştir: «Demirel'in bu tutumu, son derece cesur bir adım sayılmalıdır. Çünkü Demirel, böylece, kabinesini bir iç koalisyonu muhtaç olmadan ayakta tutabileceğine olan inancını ortaya koymaktadır. Demirel'in yeni kabinesinin, eskisine kıyasla göz doldurucu olduğu, ilk bakışta edinilen izlenimdir. Yeni Demirel kabinesi eğer, hürriyetleri tasvima kalkışmadan, rejimi eğitmeden saptırmadan AP'nin seçim beyannamesinde vaat edilenlerin makul bir kısmını gerçekleştirebilirse, masum vatandaşlara karşı görevini yapmış olacaktır.»

Yeminli'lerin sözleşti durumu.

Vakur ve ciddi bakan olmak!

Eskiden beri Nedim'in hasetliği tarz ve tavır, yani yerine yakışır olmak, devlet adamlarında mühimdi. Sultan Resat, Halit Ziya Bey'i kendisine başkâtip yapmıştı. Saraya gidip yazısına başlanmadan önce Halit Ziya evinde oturup sakal koyardı. Sakal eskiler için vakar ve ciddiyet ifadesidir.

Yeni bakanlarımızdan bunu isteyemeyiz. Eskilerin sakalı şimdi gençlerin eline geçmiştir. Yalnız ben şahsen yeni bakanlarımızdan, izin verilerse, bir şey rica edeceğim:

No olur, lütfen sayın bakanlarımız resmi bir törenle Atatürk'ün Anıtı'na ziyaret ettikleri zaman, sayın İnönü'nün teşvikiye kapılarak, Tuzan Emeksin'in mezarına da çelenk koyup saygı duruşu yapmasınlar. Korkuyorum, bu siyasi zaafımızı gösterirsek, bunun hesabını 1973 seçimlerinde güç, ama çok güç veririz.

ORHAN SEYFİ ORHON
(S. Havadis - 3.11.1969)

Bira yoluna gitti Niyazi!

Yabancı sermaye bira fabrikalarında çalışan bedbaht Türk işçilerinden biri, iş esnasında, fabrikasının muazzam arpa kaynatma kazanlarından birine düşerek feci şekilde yanar hasırları, boğulur ve ölür. (Yabancı sermaye taraftarı ilericilere göre bu işçimiz «bira şehidi» olmuştur.)

Zavallı Niyazi! Bira yoluna gitti.
Zavallı biracılar! İnsan hasırlaması suynıyla yapılan biraları içtiler!

Zavallı Türkiye!.. Yabancı sermaye birasıyla kalkınabilmek için bir şehid (!) daha verdi.

Vatan arpa suyu ile kalkınacak; millet mesut ve müreffeh olacaktır!

Hem de yabancı sermayeye yaptırılan bira fabrikaları ile...

Bu vatan, bu millet, bu sermaye, bu fabrikalar, bu arpaklar, bu biralar hep sizin.

Küp gibi, dut gibi, zizurna için...

MEHMET ŞEVKET EYGI
(Bugün - 6.11.1969)

mundaki bulunan Son Havadis Gazetesi'nde Abdullah Uraz, yeni kabineyi alkışlarken geçen kabinede yer almış bulunan Bilgiççileri teşkilata jurnallemeyi de ihmal etmemiştir. «Gegen dört yılda şikayet edilmedi ve görmediğimiz hiçbir şey kalmadı. Bakanlar Kurulu toplantısından 15 dakika sonra bütün konuşulanlar maalesef gazete bürolarına ulaştırılmıştır. En gizli sırlar, maalesef, bakanlarımız tarafından bazı gazetelere ulaştırılmıştır. Bakanlarımız gibi, sayın bakan hanımlarının da her hareket ve konuşmalarında, eşleri gibi hassas hareket edeceklerinden şüphe yoktur. Halk, çok ufak hususlara dikkat eder. Yanlış hareketler, eşlerini yazarlar. Devlet adamlarına bu hususları hatırlatmak cidden çok ağır bir iştir ama, bunları geçen dört yıl zarfında gördüğümüz için sıkılarak ifade ediyoruz.»

Milliyet Gazetesi'nde Abdi İpekçi'nin Demirel kabinesi hakkındaki ilk izlenimi de, bazı ihtirazi kayıtlara rağmen, olumludur: «Demirel'in kabinesinde yaptığı tasfiye yahut değişiklik, Yeminli'lerle birlikte parti dışındaki bazı görevleri de memnun edecek niteliktedir. Zira şimdi hükümet dışında bırakılan bakanların bazıları, daha ilk gününden beri lehatları ve davranışları ile tenkidler, tepkiler, şimşekler çekmiş kişilerdir. Bu bakımdan Demirel, onları hükümetten uzaklaştırmakla, yıllardır yapılan tenkidleri ve değişiklik isteklerini tatmin etmektedir. Ama bu, operasyonun başarısı için peşin bir garanti sayılmaz. Kabineye yeni girerler arasında ümit ve güven vererler bulunmakla birlikte, önemli bir bölümü, kamuoyu için meçhul kişilerdir. Bazıları ise şüphe ve tereddüt duyguları ile

karşılanmaktadır. Delaysıyla değişikliğine ne derece isabetli olduğuna karar verebilmek için sınırlık bekleyip görmekten başka çare yoktur.»

Dünya Gazetesi'nde Fahir Rıfık Atay, yeni kabineyi bir dönüşüm noktası olarak nitelendirerek şöyle demektedir: «Sonunda AP sağcıları yenilmişlerdir. Bu defaki hükümet daha mütecanisdir. Türkiye'nin ekonomik ve sosyal bir çok meselesi var. Bunlar batı kafası ile çözülebilir. Tanzimat'tan beri batı yoluna tam tutunmuş olmaktan bir adım zaman kaybettik. Battık... Şaka değil, battık. Yeni hükümet iyi şanslar dileriz.»

Aksam Gazetesi ise bagyazısında, yeni Demirel Hükümeti'ni alkışlamakta, AP organlarından da ileri giderek sunuları yazmaktadır: «Açıklanan yeni hükümetin ilk pazarındaki görüşü, umut verici, genç ve dinamik. Partisinin en güçlü adamı olarak sayın başbakan, bu

kere, parti için denge hesaplarından kaçınmayı bilmiş, başarılı bir ekip çalışması yürütmek bir kadroyu kurmuştur. Demirel'in bu yeni kabinesinin bir özelliği de, öteden beri en çok itham edildiği, casusı sağa taviz veriyorsa damgasından bir silkiniste kurtulmayı bilmek olmuştur. Büyük bir realizme hareket eden sayın Demirel, eni bakanları seçerken de, bunların kişiliklerini ve çaplarını iyice tartmıştır. Bilgiççiler diye adlandırılan eski bakanlara gelince, bunlar, bugün artık açıkça söylemek gerekir ki, şahsi ısrat ve hırslarıyla çok kere AP iktidarını bile müşkül duruma düşürmüş bakanlardı. Demirel'i, yeni hükümetinin gelecekteki ısratı konusundaki mülahazat hanesini açık bırakmak şartıyla kurtulmak ve muhalefet saflarında dahi olmak, bu hükümetin Türkiye Cumhuriyeti'nin hükümeti olarak çalışma ve başarılarına yardımcı olmak hepimizin görevidir.»

Aynı gazetede Çetin Altan da, Demirel Hükümeti'ni alkışlamakta geri kalmamıştır: «Demirel bu sefer iyi azizlik etti. AP'nin içinde sözünü, sohbetini bilir, aklı başında, teknik bilgisiy yeterli, çeşitli tecrübelerden geçmiş birkaç medeni arkadaş vardı, onları da hepsini kabineye aldı. Maliye Bakanı Erez, Ahmet Dalı, İsmet Sezgin, Turhan Bilgin... Bunların hiçbirine aklına ne zaman esip de çıtsan, daima hakkı çıkacağı alaylı ve hicivli bir saldırıya geçemezsin. Hakkı ve ciddi tenkidlerden derhal yara alacak ölçüde kendilerine karşı sorumlulukları olan, kendi alanlarında isim yapmış

kişilerdir. Demirel bir yığın sokak politikacısı arasında gerçekten ayrıcalıkları olan kişileri de tek tek seçmekle doğrusu beklenmedik bir azizlik yapmıştır. Bu, itiraf etmeli ki, iyi puanlardır.»

Bu methiyelere karşılık, mukaddesatçı cephenin organı Bugün Gazetesi, «cumhuriyet tarihinin en garip kabinesi» olarak nitelendiği hükümeti şiddetle eleştirerek, «Hükümet halktan ve AP fikriyatından kopmuş bir takım kimselere teslim edildi» manetini atmıştır. Bugün'ün eleştirileri şöyledir: «Demirel, partisinden temel fikir ve prensiplerini temsil eden milliyetçi - mukaddesatçı bir grubu hükümet dışı bırakmış ve tamamen Yeminlilerle kendisinin her teklifine EVET diyecek isimlerden bir kabine kurmuştur. Bakanların büyük kısmı hem parti içinde, hem de AP teşkilatında hiç tanımayan isimlerdir. Milliyetçi - mukaddesatçı şahısları meclise gönderen bazı büyük şehirlerden hiç kimseyi kabineye almamıştır. AP Meclis grubu içinde en az yüz kişilik bir ekibin parti genel başkanı tarafından bir kaleme saf dışı bırakılması hiçbir şekilde izah edilememektedir. Demirel'in bu hareketi, milyonlarca AP'li seçmene karşı da girişilmiş bir hareket olarak tefsir edilmektedir.»

Bugün, ertesi gün de, «Soleu ve Mason basın yeni kabineye alkış tutuyor» başlığı altında gününü yazmıştır: «Dünkü İstanbul gazetelerinde soleu ve mason gruba mensup olanların yeni kabineyi alkışladıkları ve Demirel'den sitayişle bahsettikleri gözden kaçmamıştır.»

Sendikacıya bak, hizaya gel!

Benim üç çeyrek asırlık müşahadelerime göre, bu düzensizlik, elin lokmasını saymakla, ve fakire, halliyi yoksulluğu sebebi göstermekle elde edilmez. Bu bizim içtimai bün-yemize, din ve milli geleneklerimize uymaz. Sonu mutlaka şirhtmeye, hiddet ve şiddete varır. Memleketi, milleti zayıf düşürür. Ufuknetler birike birike ihtilal tomurcukları doğar. 27 Mayıs'tan beri birkaç tanesi patlamış olan bu tomurcukların Türkiye için faydalı ve hayırlı olduğu kanaatinde değilim. Çünkü bunlardan tutunus, tutunmuş tam onikisine şahsen şahit olmuştum. Çıvarımızda yapılmış daha klasik ve planlı ihtilallerin de aldıkları neticelerle bol keseden vaad edilen ve beklenenlere asla yanaşmamış birer zoraklı ve sesiz saadet rejiminden ileri gidememiş olduğunu herkesle beraber görmüşümdür. Ben, bizim bu derekeye düşmemizi istemem. Onun için bu metodu beğenmediğimi söyledim... Üst tarafın, yani Türkiye halkının insanca yaşaması için adil bir servet dağılımına hakkı olduğuna can ile gönülden inanıyorum. Ben de bu adaletten felah bekleyen sendikacılarımdanım.

BURHAN FELEK
(Milliyet - 5.11.1969)